

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sanela Karabegović Sinanović

Lokalna demokracija na konkretnem primeru Mestne občine Ljubljana

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sanela Karabegović Sinanović

mentor: izr. prof. dr. Miro Haček

Lokalna demokracija na konkretnem primeru Mestne občine Ljubljana

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

ZAHVALA

Najlepša hvala mojim staršem za neizmerno podporo, moč, zaupanje in potrpežljivost.

Lokalna demokracija na konkretnem primeru Mestne občine Ljubljana

Lokalna samouprava je bila v Republiki Sloveniji ponovno uvedena po osamosvojitvi z ustavo, ki je bila sprejeta konec leta 1991. Pravica državljanov sodelovati pri opravljanju javnih zadev je eno od demokratičnih načel, ta pravica pa se lahko najneposredneje uresničuje na lokalni ravni. Lokalna skupnost je eden od stebrov demokracije in je merilo za presojo demokratičnega razvoja posamezne države. V diplomski nalogi obravnavam dve osnovni obliki udeležbe državljanov pri lokalni demokraciji. Prva oblika je neposredna lokalna demokracija, ki vključuje referendum, zbor občanov in ljudsko iniciativo. Druga oblika pa je posredna lokalna demokracija, pri kateri gre predvsem za odločanje prek organov, izvoljenih na lokalnih volitvah. Udeležba v demokratičnem procesu odločanja postaja eden od vedno bolj perečih problemov modernih demokracij. V prihodnje je treba poiskati primerne vzvode in načine, kako motivirati občane za večjo udeležbo v lokalnem javnem življenju.

Ključne besede: lokalna demokracija, neposredna in posredna demokracija, participacija, lokalna skupnost, lokalna samouprava, lokalne volitve.

Local democracy on the example of the Municipality of Ljubljana

After Slovenia gained its independence, the law on local self-government was adopted by the Constitution of the Republic of Slovenia which was enacted in December 1991. The citizen right to participate in the conduct of public affairs is one of the democratic principles which can be the most directly put into effect on a local level. Local community is one of the pillars of democracy as well as a criterion for evaluating the democratic development of a country. Two basic forms of citizen participation in local democracy have been discussed in the thesis. The first form is a direct local democracy which includes a referendum, town meeting, and popular initiative. Another form of citizen participation is an indirect local democracy which refers to a decision-making by the authorities. Those are elected in local elections. Participation in the democratic process of decision-making is becoming one of the most topical issues of modern democracy. In future, the appropriate ways for motivating citizens to participate in local public life must be found.

Key words: local democracy, direct and indirect democracy, participation, local community, local self-government, local elections.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	9
1.1	METODE RAZISKOVANJA IN STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE.....	10
2	OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	11
2.1	LOKALNA SKUPONOST	11
2.2	LOKALNA SAMOUPRAVA	12
2.3	LOKALNA DEMOKRACIJA	13
2.4	POLITIČNA PARTICIPACIJA NA LOKALNI RAVNI.....	16
3	LOKALNA DEMOKRACIJA	18
3.1	NEPOSREDNO URESNIČEVANJE OBLASTI.....	18
3.1.1	REFERENDUM.....	18
3.1.2	LJUDSKA INICIATIVA	19
3.1.3	ZBOR OBČANOV.....	21
3.1.4	DRUGE OBLIKE.....	22
3.2	POSREDNO URESNIČEVANJE OBLASTI.....	22
3.2.1	VOLITVE ŽUPANA	23
3.2.2	VOLITVE ČLANOV OBČINSKEGA SVETA.....	24
3.2.3	VOLITVE V SVETE KRAJEVNIH, VAŠKIH IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI	26
4	PREDSTAVITEV MESTNE OBČINE LJUBLJANA	28
4.1	ORGANI MESTNE OBČINE LJUBLJANA	29
4.1.1	MESTNI SVET	29
4.1.2	ŽUPAN.....	32
4.1.3	NADZORNI ODBOR	33
4.2	ČETRTHNE SKUPNOSTI	35
5	LOKALNA DEMOKRACIJA V MESTNI OBČINI LJUBLJANA	36
5.1	POSREDNO URESNIČEVANJE LOKALNE DEMOKRACIJE.....	36
5.1.1	VOLITVE ŽUPANA V MESTNI OBČINI LJUBLJANA 2006–2011	37

5.1.2	VOLITVE ČLANOV OBČINSKEGA SVETA IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA LETA 2010.....	40
5.2	NEPOSREDNO URESNIČEVANJE LOKALNE DEMOKRACIJE.....	42
5.2.1	REFERENDUM.....	43
5.2.2	OŽJI DELI OBČINE IN ZBOR OBČANOV	45
5.2.3	LJUDSKA INICIATIVA	47
6	PARTICIPACIJA MLADIH.....	48
6.1	SPODBUJANJE SODELOVANJA MLADIH V LOKALNEM ŽIVLJENJU IN MESTNA OBČINA LJUBLJANA	52
6.1.1	PRIMERI DOBRIH PRAKS SODELOVANJA MLADIH V LOKALNEM ŽIVLJENJU	53
7	ANALIZA ANKETE O UDELEŽBI OBČANOV PRI LOKALNI DEMOKRACIJI.....	57
8	ZAKLJUČEK	72
	LITERATURA	75
	PRILOGA A: Primer anketnega vprašalnika »Lokalna demokracija v Mestni občini Ljubljana«.....	80

KAZALO GRAFOV

Graf 5.1:	Sestava v Mestnem svetu	41
Graf 5.2:	Primerjava volilnih rezultatov strankarskih list za obdobji 2006–2010 in 2010-2014	41
Graf 7.1:	Starost in spol anketirancev	58
Graf 7.2:	Stopnja izobrazbe anketirancev	58
Graf 7.3:	Ocena pomembnosti volilne pravice.....	59
Graf 7.4:	Ocena interesa za politiko	60
Graf 7.5:	Udeležba na volitvah.....	60
Graf 7.6:	Zaupanje v izvoljene predstavnike.....	61
Graf 7.7:	Vpliv na končno odločitev	61
Graf 7.8:	Odločitev za kandidata.....	62
Graf 7.9:	Zadovoljstvo s trenutnim stanjem demokracije v občini	63

Graf 7.10: Kakšen je dialog med občinskimi organi in občani v občini?	63
Graf 7.11: Poznavanje oblik neposrednega odločanja.....	64
Graf 7.12: Katera oblika neposredne demokracije se vam zdi najbolj ustrezna?.....	64
Graf 7.13: Udeležba na referendumih	64
Graf 7.14: Sodelovanje pri ljudski iniciativi in zboru občanov.....	65
Graf 7.15: Udeležba na lokalnih volitvah 2010.....	66
Graf 7.16: Zastopanje stališč	66
Graf 7.17: Možnost kandidature za politično funkcijo.....	67
Graf 7.18: Participacija preko interneta.....	68
Graf 7.19: Dostopnost župana	69
Graf 7.20: Zadovoljstvo občanov	70
Graf 7.21: Komunikacija v lokalni skupnosti.....	70

KAZALO SLIK

Slika 4.1: Organizacijska shema Mestne občine Ljubljana.....	34
Slika 4.2: Zemljevid četrtnih skupnosti MOL.....	35
Slika 5.1: Rezultati volitev županov v MOL.....	38
Slika 5.2: Rezultati volitev županov v MOL.....	40
Slika 6.1: Občine z Mladinskimi sveti v Sloveniji.....	52

KAZALO TABEL

Tabela 5.1: Volilna udeležba na lokalnih volitvah v MOL	37
Tabela 5.2: Volilna udeležba na lokalnih volitvah 2010 za SLOVENIJO	38
Tabela 5.3: Volilna udeležba na lokalnih volitvah 2006 za SLOVENIJO	39
Tabela 5.4: Rezultati glasovanja	43
Tabela 7.1: Vpliv stopnje izobrazbe na udeležbo na volitvah in referendumih	65

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ČS	-	Četrtna skupnost
IKT	-	Informacijsko-komunikacijska tehnologija
MOL	-	Mesta občina Ljubljana
ZLS	-	Zakon o lokalni samoupravi
ZLV	-	Zakon o lokalnih volitvah
RS	-	Republika Slovenija
UE Ljubljana	-	Upravna enota Ljubljana

1 UVOD

Danes lokalna samouprava označuje pravico in sposobnost lokalne skupnosti, da v mejah ustave in zakonov predpiše ter ureja pomemben delež javnih zadev lokalne narave z lastno odgovornostjo in v interesu lokalnega prebivalstva. Poudarek je na človeku, zadovoljevanju njegovih sodobnih potreb in na kakovosti življenja njega ter njegove družine na kraju prebivanja. Kljub temu lokalne skupnosti niso vase zaprte skupnosti, temveč odprte tudi navzven, v širše lokalne skupnosti, državo, Evropo in globalno družbo. Lokalna samouprava je bila v Republiki Sloveniji ponovno uvedena po osamosvojitvi z ustavo, ki je bila sprejeta konec leta 1991. Pravica državljanov sodelovati pri opravljanju javnih zadev je eno od demokratičnih načel, ki so skupna vsem državam članicam Sveta Evrope. Ta pravica pa se lahko najneposredneje uresničuje na lokalni ravni (Vlaj 2011).

Diplomska naloga se osredotoča predvsem na to, katere oblike sodelovanja in odločanja so na voljo občanom na lokalni ravni. Namen diplomske naloge je predstaviti posredno in neposredno lokalno demokracijo ter njene bistvene parametre na konkretnem primeru Mestne občine Ljubljana:

- **lokalne volitve**, ki pomenijo neposreden vpliv občanov na oblikovanje lokalnih organov in so kot take bistvena prvina demokracije,
- uveljavljenost **oblik neposrednega odločanja** občanov pri izvajanju lokalne oblasti.

Pri raziskovanju konkretnega primera lokalne demokracije sem izhajala iz hipoteze, ki predstavlja rdečo nit naloge in jo lahko na koncu bodisi potrdimo bodisi ovržemo.

Glavna hipoteza se glasi takole:

Občani vedno manj sodelujejo pri različnih oblikah lokalne demokracije in kljub temu da normativne rešitve to omogočajo, se elementi neposredne oblike demokracije v Mestni občini Ljubljana zelo redko uporabljajo.

Prva pomožna hipoteza se glasi takole:

Volilna pravica se občanom Mestne občine Ljubljana zdi pomembna za vključevanje v družbeno življenje.

Druga pomožna hipoteza se glasi takole:

Občani se ne udeležujejo referendumov in ostalih oblik sodelovanja ter nimajo zaupanja v izvoljene predstavnike.

1.1 METODE RAZISKOVANJA IN STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE

Diplomsko nalogo sem si zastavila predvsem kot raziskovalno nalogo, saj bom skušala raziskati, kako občani Mestne občine Ljubljana sodelujejo pri uresničevanju posredne in neposredne demokracije. Za čim boljše, objektivne in preverljive rezultate bom uporabila naslednje metode:

- pregled sekundarnih in pravnih virov (Ustava RS, Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah, Evropska listina o lokalni samoupravi, Statut Mestne občine Ljubljana itd.), pregled referenčne literature o lokalni demokraciji (knjige, članki ...);
- analiza statistik: uporabila bom obstoječe statistične podatke uradnih državnih organov in organov lokalne skupnosti;
- izvedba ankete, ki ponuja nekaj konkretnih odgovorov na zastavljena vprašanja;
- pregled periodičnega tiska in spletnih mest.

Vsebina diplomske naloge je predstavljena v osmih poglavjih. Po uvodnem delu so v drugem poglavju opredeljeni temeljni pojmi, v nadaljevanju pa so predstavljeni instrumenti posredne in neposredne lokalne demokracije.

V četrtem poglavju je predstavljena Mestna občina Ljubljana s shematičnim prikazom občinskih organov in opisom njihovega dela ter nalog. Peto poglavje ponuja pregled uresničevanja lokalne demokracije v Mestni občini Ljubljana. Pregled je podprt s konkretnimi primeri. V nadaljevanju teče beseda o participaciji mladih ter primerih dobrih praks lokalne skupnosti pri spodbujanju sodelovanja mladih v lokalnem življenju.

Na spletni strani <http://kwiksurveys.com/> je bila na voljo anketa z naslovom *Lokalna demokracija v Mestni občini Ljubljana*. Analiza rezultatov in obrazložitev je podana v sedmem poglavju.

Diplomsko nalogo zaključujem s sklepnimi ugotovitvami oz. z zaključkom, v katerem so predstavljena glavna spoznanja diplomske naloge.

2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.1 LOKALNA SKUPONOST

Lokalna skupnost je družbena skupnost na določenem območju, navadno na območju enega ali več medsebojno povezanih naselij. Je naravna življenjska skupnost, nastala z naselitvijo ljudi na določenem območju, ki je bistveno manjše od območja države in je razdeljeno na večje ali manjše lokalne skupnosti. V lokalni skupnosti ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, ki so povezane z življenjem v taki skupnosti in jih je mogoče reševati le na skupen način. Te potrebe se po svoji naravi bistveno razlikujejo od potreb, ki se zadovoljujejo na območju celotne države (Grad 1998, 13).

»Značilno za lokalno skupnost je, da njeni prebivalci sami upravljajo z lokalnimi zadevami. To se dogaja zgolj dejansko, če pa se dogaja na podlagi posebnega pravnega položaja lokalne skupnosti, govorimo o lokalni samoupravi« (Grad 1998, 14).

Lokalno skupnost bi lahko opredelili z naslednjimi bistvenimi elementi:

- *določen teritorij,*
- *ljudje, naseljeni na tem teritoriju,*
- *potrebe teh ljudi,*
- *dejavnosti za zadovoljevanje teh potreb,*
- *zavest ljudi o skupnosti, ki ji pripadajo.*

Lokalna skupnost je tista teritorialna družbena skupnost, v kateri na najnižji ravni nastajajo določene skupne potrebe prebivalstva, ki jih je mogoče reševati le na skupen način. Lokalna skupnost je naravna družbena skupnost, ki nastane z oblikovanjem naselja oz. z naselitvijo ljudi na določenem območju. Obstaja torej ne glede na to, ali ji država prizna pravni status ali ne (Šmidovnik 1995, 17–18).

»Poznamo ožji tip lokalne skupnosti (občino) in širši tip lokalne skupnosti, ki se od države do države razlikuje. To so na primer okraji, pokrajine, dežele, regije, grofije« (Grad 1999, 322).

Lokalne skupnosti so eden glavnih stebrov vsake demokratične države, pravica državljanov (občanov), da sodelujejo pri upravljanju javnih lokalnih zadev pa eno temeljnih demokratičnih načel.

2.2 LOKALNA SAMOUPRAVA

Sam pojem lokalna samouprava ima v teoriji veliko različni definicij, v primerjalnem pravu ni enotne ureditve, v praksi pa je pojem, ki v različnih državah opredeljuje različne enote.

Lokalna samouprava je pokazatelj demokratičnosti neke države, je temeljni kamen vsake demokracije. Izhodišče za oblikovanje lokalne samouprave so lokalne skupnosti.

»Za lokalno samoupravo je značilno, da lokalni skupnosti omogoča in zagotavlja neko stopnjo neodvisnosti, zlasti v razmerju do države. Gre za samoupravni položaj lokalne skupnosti, da v določeni meri samostojno upravlja z lokalnimi zadevami. Tak položaj je lokalni samoupravi podelila država z zakonom ali ustavo« (Grad 1999, 322).

Konstitutivni elementi lokalne samouprave so:

- *teritorialni element (lokalna skupnost),*
- *funkcionalni element (lastno delovno področje),*
- *organizacijski element (opravljanje nalog neposredno ali po svojih organih),*
- *materialno-finančni element (lastna finančna in materialna sredstva),*
- *pravni element (lastnost pravne osebe) (Grad 1999, 323 in Šmidovnik 1995, 29).*

»K zgornjim točkam bi bilo treba prišteti še lokalno zavest, ki je pomembna za uresničevanje lokalne samouprave. Lokalna zavest se kaže v občutku pripadnosti in medsebojne solidarnosti prebivalcev lokalne skupnosti in v tem, da prebivalci v lokalni samoupravi v tej vidijo možnost uveljavitve« (Grad 1998, 14).

Sistem lokalne samouprave omogoča demokratični državi, da so določene javne službe učinkovitejše in zmogljivejše, kot bi bilo to mogoče, če bi bila vsa oblast centralizirana.

Leta 1985 je Svet Evrope sprejel Evropsko listino lokalne samouprave, saj si prizadeva vzpostaviti čim bolj enotne standarde lokalne samouprave v Evropi. Definicija pojma lokalne samouprave je v tej listini sledeča:

- »Pravica in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v okviru svojih nalog in v korist lokalnega prebivalstva;
- to pravico uresničujejo izvoljeni sveti ali skupščine (posredno izvrševanje), lahko pa imajo tudi izvršilne organe, ki so jim odgovorni. Ta pravica pa se lahko uresničuje tudi

na neposreden način – na zborih, referendumih ali v kakšni drugi obliki neposredne udeležbe državljanov«.

Soodločanje občanov v javnih zadevah izhaja iz ustavne pravice državljanov sodelovati pri upravljanju javnih zadev. Če je neposredna demokracija izredno pomembna za sprejemanje državnih odločitev, je še toliko pomembnejša za odločanje v okviru lokalne samouprave. Možnost občanov, da neposredno odločajo, povečuje tudi njihovo zanimanje za sodelovanje pri zadevah lokalne samouprave in s tem krepi njeno učinkovitost. Čeprav lokalno samoupravo izvajajo predvsem demokratično izvoljeni organi, taka ureditev ne sme omejevati pravice občanov do neposrednih oblik odločanja. Oblike neposrednega odločanja so eden temeljnih elementov lokalne samouprave (glej Evropsko listino o Lokalni samoupravi).

2.3 LOKALNA DEMOKRACIJA

Lokalna samouprava je danes eden izmed temeljnih stebrov demokratičnega političnega življenja. Njeno demokratično vsebino tvorita pravici prebivalcev lokalne skupnosti, da sodelujejo pri oblikovanju in izvajanju lokalne oblasti.

»Lokalna oblast je demokratična, če imajo na njeno izvajanje odločilen vpliv občani sami, bodisi neposredno (z različnimi oblikami neposrednega odločanja) bodisi posredno prek volitev nosilcev lokalnih funkcij.« Glavni argument, ki govori v prid lokalnim procesom odločanja, je »izkoriščanje lokalnega znanja, izkušenj in predstav o tem, kako in v kakšnih pogojih naj bi se reševali specifični problemi neke lokalne skupnosti« (Phillips 1999, 24).

Spremembe v razvoju lokalne samouprave so pomembne zlasti zaradi potencialnega prispevka subnacionalnih oblik politike k demokratičnemu življenju. Temeljna ideja sega daleč nazaj h klasičnemu upravičenju lokalne samouprave, ki ga je podal J. S. Mill (v Brezovšek 2012, 12): lokalna demokracija ponuja državljanom možnost za uresničevanje njihove svobode in za izražanje njihove lokalne identitete na način, ki je drugačen od višjih ravni oblasti, hkrati pa se z višjimi ravnmi oblasti dopolnjuje. Ideja je tako naslednja: lokalne politične institucije so bližje državljanom kot nacionalne (državne) oblasti (vlade). Izvoljena lokalna oblast daje prednost različnosti, saj zagotavlja ponudbo javnih dobrin, ki odraža preference tistih, ki živijo na področju

lokalne jurisdikcije, in zagotavlja višjim nivojem oblasti izražanje pluralizma teritorialnih in funkcionalnih interesov.

»Demokratski procesi so zaščita pred tiranijo, obenem pa zagotavljajo, da so različni interesi prisotni in predstavljeni v lokalnem odločanju. Hkrati pa zdrava lokalna demokracija razvija tudi demokratično kulturo med državljani, in sicer z zagotavljanjem tako podlage za usposabljanje kot za demokratično participacijo v politični skupnosti« (Brezovšek 2012, 13).

Pravica prebivalcev lokalne skupnosti, da sodelujejo pri izvajanju lokalne oblasti, tvori demokratično vsebino lokalne samouprave, je srž lokalne demokracije. Lokalna oblast je demokratična, če imajo na njeno izvajanje odločilen vpliv sami občani bodisi neposredno (z različnimi oblikami neposrednega odločanja) bodisi posredno prek volitev nosilcev lokalnih funkcij.

Z vidika demokratične vladavine bi bilo idealno, da bi prebivalci lokalne skupnosti upravljali samo neposredno, da bi torej vse odločitve v celoti sprejemali sami. Seveda je to v sodobni lokalni skupnosti nemogoče, ker so potrebe, ki se v njej zadovoljujejo, preveč raznovrstne in zapletene, da bi o njih odločali prav vsi občani, in ker terja sodobno življenje nenehno odločanje. Zato je sprejemanje vseh ali večine odločitev, ki zadevajo lokalno samoupravo, poverjeno različnim organom lokalne samouprave, med katerimi ima za lokalno demokracijo osrednje mesto in pomen predstavniški organ (Grad 2003, 4).

Učinkovito delovanje lokalne demokracije zahteva:

- *obstoj lokalnih oblasti z demokratično konstituiranimi telesi odločanja,*
- *široko stopnjo avtonomije lokalnih oblasti glede njihovih odgovornosti in načinov uresničevanja teh odgovornosti,*
- *jasno in stabilno finančno podlago, ki ustreza nalogam,*
- *pravno varstvo pred nepotrebni in nesorazmernimi posegi nadzornih oblasti,*
- *možnost sodelovanja lokalnih oblasti pri oblikovanju notranje politike in zakonodaje, ki zadeva njihovo področje dejavnosti... (Vlaj 1998, 115).*

S teoretičnega vidika ločimo dve osnovni participatorni obliki lokalne demokracije. Prva je neposredna lokalna demokracija, ki vključuje štiri temeljne oz. klasične oblike

(zbor občanov, referendum, ljudska iniciativa, peticija). Druga oblika lokalne demokracije je posredna lokalna demokracija, pri kateri gre predvsem za odločanje preko organov, izvoljenih na lokalnih volitvah. Poleg teh klasičnih oblik (lokalne) demokracije poznamo tudi novejša, modernejša oblike lokalne demokracije in politične participacije, med njimi so gotovo najbolj znane e-volitve, e-peticija, e-referendum ... Pri tem pa velja, da so klasične oblike lokalne demokracije in participacije pravzaprav temeljni pogoj in podlaga (možnosti) za nastanek modernejših oblik ter form.

Poseben vidik posredne lokalne demokracije je razmerje med organi lokalne samouprave in javnostjo. Komunikacija med izvoljenimi lokalnimi organi in lokalnimi funkcionarji na eni ter javnostjo na drugi strani je namreč ključnega pomena za doseganje višje stopnje javnega interesa. V smislu lokalne demokracije bi morala biti tovrstna komunikacija obvezno dvosmerna, čeprav je vse (pre)pogosto zaznati le enosmerno komunikacijo. Publikacija **Citizens as partners** navaja tri koncepte odnosa med politično oblastjo in državljani z vidika participacije slednjih v procesih oblikovanja in sprejemanja javnih (lokalnih) politik. Ti koncepti so:

- **Informiranje**, ki je enosmeren odnos, pri katerem politična oblast ustvarja in posreduje informacije državljanom, ti pa jih nato uporabljajo. Informiranje zajema tako pasivni dostop do informacij (podajanje informacij na zahtevo državljanov) kot tudi aktivni dostop (politična oblast sama posreduje določene informacije – dostop do registrov, javne objave, izjave, razpisi, spletne strani...).
- **Posvetovanje**, ki je dvosmeren odnos, v katerem državljani zagotavljajo oz. podajajo politični oblasti določeno povratno informacijo. Posvetovanje temelji na tem, da politična oblast opredeli temo oz. področje, na katerem si želi pridobiti mnenje državljanov. Zagotavlja pa tudi dostop do informacij, ki jih državljani potrebujejo, če želijo sodelovati pri tem.
- **Aktivna participacija**, ki je odnos, temelječ na partnerstvu med državljani in politično oblastjo, pri katerem se državljani aktivno vključujejo v opredeljevanje procesa in vsebine oblikovanja, sprejemanja ter uresničevanja

javnih (lokalnih) politik (glej Končno poročilo Ciljnega raziskovalnega poročila, Lokalna demokracija v RS) .

Lokalna demokracija je splet neposrednega odločanja prebivalcev in predstavniške demokracije.

2.4 POLITIČNA PARTICIPACIJA NA LOKALNI RAVNI

»Splošna definicija pojma participacije pravi, da gre za dejavnost, v kateri je posameznik udeležen z drugimi ali sodeluje v nekaterih družbenih procesih ali skupnih prizadevanjih (Brezovšek 1995, 202). Pojem politična participacija pa pomeni udeležbo v procesu izbire političnih voditeljev ter oblikovanje javnih politik. Politično participacijo je moč opredeliti kot prostovoljno osebno sodelovanje v političnih zadevah« (Brezovšek 2012, 14).

Sartori (v Brezovšek 2012, 14–15) tako participacijo opredeljuje kot: »zavestno, hoteno osebno sodelovanje, in ne zgolj kot bolj ali manj hoteno, naključno ali neprostovoljno udeleževanje (političnih) aktivnostih. Po njegovem mnenju je intenzivnost participacije obratno sorazmerna s številom sodelujočih oseb – več oseb kot sodeluje, manjši je delež posameznika v skupini«.

Lokalna skupnost ima sposobnost, da omogoča in spodbuja politično participacijo, ki daleč presega zgolj volilno participacijo. Lokalna demokracija s tem temelji bolj na preferencah posameznikov za udeležbo pri odločanju v lokalnih institucijah demokracije kot pa v nacionalnih (državnih) institucijah demokracije. Lokalna demokracija je tudi temelj demokratične družbe nasploh. Prispeva h kulturi demokracije povsod v družbi, ne samo k razdelitvi politične moči (oblasti). Brez različnih oblik lokalne demokracije bi bile možnosti za razvoj demokratičnih vrednot in veščin, uporabnih tudi na širših institucionalnih ravneh, znatno omejene. Lokalna demokracija zagotavlja temelje in pogoje za razvoj močnih nacionalnih demokratičnih institucij in praks (Brezovšek 2012, 15).

Kot glavne oblike politične participacije Brezovšek (1995, 203) našteva:

- *glasovanje na lokalnih in državnih volitvah,*
- *glasovanje na referendumih,*

- *agitiranje in sodelovanje v volilni kampanji,*
- *aktivno članstvo v politični stranki,*
- *sodelovanje v političnih demonstracijah, stavkah s političnimi cilji in podobne aktivnosti za spremembo javnih zadev,*
- *različne oblike državljanske nepokorščine, kot je na primer odklonitev plačila davkov ali držanje predpisanega reda,*
- *članstvo v vladnih svetovalnih organih,*
- *članstvo v potrošniških svetih za industrijo v javni lasti,*
- *klientelistična vključenost v uresničevanje socialne politike,*
- *različne oblike skupnega delovanja, na primer glede okoljevarstvenih problemov na lokalni ravni.*

Lokalna demokracija izgrajuje in krepi pojmovanje participativnega državljanstva.

3 LOKALNA DEMOKRACIJA

3.1 NEPOSREDNO URESNIČEVANJE OBLASTI

Soodločanje občanov v javnih zadevah izhaja neposredno iz ustavne pravice državljanov sodelovati pri upravljanju javnih zadev. Neposredna demokracija je izredno pomembna za sprejemanje državnih odločitev, še toliko pomembnejše pa je za odločanje v okviru lokalne samouprave. Možnost občanov, da neposredno odločajo, tudi povečuje njihovo zanimanje za sodelovanje pri zadevah lokalne samouprave in s tem krepi njeno učinkovitost. Čeprav lokalno samoupravo izvajajo predvsem demokratično izvoljeni organi, taka ureditev ne sme omejevati pravice občanov do neposrednih oblik odločanja. Oblike neposrednega odločanja so eden temeljnih elementov lokalne samouprave. Pri nas je ta del lokalne demokracije zanemarjen (Vlaj 2006, 90).

V zadnjem času je pomen neposrednega odločanja prebivalcev lokalne skupnosti čedalje pomembnejši. Pogoji za uporabo oblik neposrednega odločanja so mnogo ugodnejši v lokalnih skupnostih kot v državi. Lokalna skupnost je mnogo manjša skupnost, kot je država, tako po velikosti ozemlja kot po številu prebivalstva, zato je v njej mnogo lažje uporabiti različne oblike neposrednega odločanja. Pravica do neposrednega odločanja o najpomembnejših vprašanjih v lokalni skupnosti je neločljivi del pravice do lokalne samouprave nasploh. Možnost občanov, da neposredno odločajo, tudi povečuje njihovo zanimanje za sodelovanje v zadevah lokalne samouprave in s tem krepi ne samo njeno učinkovitost, temveč tudi njeno demokratično vsebino. Občani ne odločajo o splošnih političnih vprašanjih, temveč o zadevah lokalnega pomena (Grad 2003, 5).

Evropska listina o lokalni samoupravi poudarja pomen neposrednega odločanja v lokalni skupnosti. Listina opredeljuje, da lokalno samoupravo izvajajo predvsem demokratično izvoljeni organi, vendar takšna ureditev ne sme omejevati pravice občanov do neposrednih oblik odločanja.

3.1.1 REFERENDUM

Referendum lahko opredelimo kot vsak postopek, s katerim državljanje povabimo, da izrazijo svojo mišljenje po vnaprej določenih pravilih o kakem vprašanju stvarne

*narave, bodisi zaradi posvetovanja bodisi odločanja. Referendum udejanja neposredni interes državljanov do sodelovanja v družbenem življenju. Prištevamo ga k oblikam neposredne demokracije oz. neposrednega odločanja državljanov. Pri nas poznamo na lokalni ravni ureditev, primerljivo z drugimi sodobnimi demokracijami. Obstajata dve vrsti referenduma, **posvetovalni (predhodni)** in **naknadni**, pri čemer je naknadni vedno o splošnem aktu (pozitivna omejitev) in je za občinski svet do konca izteka mandata zavezujoč. Z referendumom naj bi odločali o temeljnih vprašanjih iz pristojnosti samoupravne lokalne skupnosti. Ni ga mogoče razpisati o proračunu in zaključnem računu ter o splošnih aktih, s katerimi se predpisujejo občinski davki in druge dajatve (negativna omejitev). Posvetovalni referendum, ki lahko zajema celotno območje občine ali njen del, pa o posameznih vprašanjih iz svoje pristojnosti razpiše občinski svet, kadar želi ugotoviti voljo prebivalcev občine. Odločitev za občinski svet ni obvezujoča. Posvetovalni referendum je lahko instrument za razrešitev politične blokade, ko se nosilci oblasti ne morejo prebiti do političnega kompromisa ali končne odločitve, v slovenski praksi pa je bil doslej največkrat uporabljen za preverjanje volje prebivalcev glede ustanavljanja novih občin. Posvetovalni referendum lahko tudi prepreči pobudo za razpis oz. izvedbo naknadnega referenduma, saj da pripravljavcem splošnega akta v konkretni lokalni skupnosti na razpolago zadosti informacij o volji prebivalcev. S tem jih tudi moralno obveže k odgovornemu ravnanju (Lavtar 2007, 27).*

Referendum se je vedno štel kot najpomembnejša oblika neposrednega odločanja občanov. Čedalje bolj pa se ugotavlja, da klasične oblike neposredne demokracije, na čelu z referendumom, ne ustrezajo več v celoti sodobnim potrebam po aktivnem sodelovanju občanov v lokalni demokraciji ter delujejo do neke mere celo omejevalno. Zmanjšujejo namreč dejanske možnosti vplivanja občanov na lokalno politiko in ne zagotavljajo ustreznega vpliva takšnih ali drugačnih manjšin na oblikovanje lokalne politike. Zlasti referendum zmanjšuje možnosti vplivanja občanov, saj omejuje možnost odločitve na samo za ali proti, pri tem pa onemogoča izražanje pestrosti različnih lokalnih interesov (Grad 2003, 6).

3.1.2 LJUDSKA INICIATIVA

Ljudska iniciativa je pomembna oblika neposrednega sodelovanja občanov pri odločanju v lokalni skupnosti. Gre za pravico določenega števila ali odstotka volivcev,

da predstavniškemu telesu in drugim organom lokalne skupnosti pisno predlagajo pravno ureditev nekega vprašanja oz. sprejetje odločitve, ki jim ustreza. Ljudska iniciativa se v marsičem razlikuje od drugih oblik neposredne demokracije. Pri drugih oblikah dajo pobudo za sprejem odločitve največkrat organi lokalne samouprave, pri ljudski iniciativi pa prebivalci sami neposredno sodelujejo pri oblikovanju odločitve o pravni ureditvi nekega vprašanja, ne sodelujejo pa pri njenem sprejemanju (Grad 1998, 31).

Čeprav je ljudska iniciativa samostojna oblika neposredne demokracije, je tesno povezana z referendumom, s katerim se dopolnjuje. Ljudska iniciativa je na lokalni ravni podobna svetovalnemu referendumu. Na tej ravni lahko volivci predlagajo sprejem splošnega akta iz občinske pristojnosti. Zakon o lokalni samoupravi (v nadaljevanju ZLS) v 48. členu določa, da lahko najmanj pet odstotkov volivcev v občini zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oz. drugih občinskih organov. Prav tako lahko volivci v občini zahtevajo razveljavitev akta potem, ko je ta začel veljati. Ljudska iniciativa je lahko predložena v obliki zahteve, da občinski organ uredi neko vprašanje, lahko pa se predloži še formalizirana oblika predloga oz. osnutka akta ali druge odločitve. ZLS določa, da je organ, na katerega je naslovljena zahteva, dolžan o njej odločiti v roku, ki ga določi statut občine, najkasneje pa v treh mesecih. Pobudo volivcem za vložitev zahteve lahko poda vsak volivec, politična stranka v občini ali svet ožjega dela občine. Značilnost ljudske iniciative je tudi ta, da jo je naslovljenec dolžan obravnavati in se do nje opredeliti, ni pa je dolžan sprejeti. Če je zahteva volivcev zavrnjena, ni predvideno referendumsko odločanje o njej (tako ljudsko iniciativo imenujemo neposredna, ker obvezno privede do referenduma) in tudi ne kakšna druga oblika sankcije, temveč je s tem postopek v zvezi z ljudsko iniciativo končan. Podobno kot referendum tudi ljudska iniciativa zagotavlja vpliv na odločanje občinskih organov, vendar je glavna razlika med njima v tem, da se ljudska iniciativa nanaša na odločitev, ki naj bi jo šele sprejeli. Pobudniki z njo sooblikujejo odločitev, vplivajo na njeno vsebino, ne morejo pa z njo neposredno vplivati na končno odločitev. Ta je v pristojnosti občinskih organov oz. izjemoma v rokah volivcev, če bodo o tem odločali na referendumu. Ljudska iniciativa je predvidena tudi v postopku ustanovitve ožjih

delov občine in za spremembo njihovih območij, kar določa 18. člen ZLS (Kaučič 2001, 70–72).

3.1.3 ZBOR OBČANOV

Odločanje vseh prebivalcev določene lokalne skupnosti na zborovanjih (popular assembly, town meeting, assemble communale, Gemeinde Versammlung) je najneposrednejša oblika participacije, saj omogoča sprejemanje odločitev tako o vsebinskih zadevah kot o izvolitvi predstavniških organov. Od drugih načinov odločanja se razlikuje predvsem v tem, da gre za mnogo bolj spontano oz. manj formalizirano odločanje, pri katerem sodelujejo vsi volivci v določeni lokalni skupnosti. Ne zahteva posebne tehnike ali organizacije, praviloma se glasuje javno in je pomemben povezovalni dejavnik prebivalcev neke skupnosti. Večinoma tudi nima določenega kvoruma (sklepčnosti) za odločanje. Zaradi navedenih atributov je tak način participacije prebivalcev pri odločanju o lokalnih zadevah mogoč le v obvladljivo majhnih lokalnih skupnostih (Grad v Lavtar 2007, 29–30).

Zbor občanov je specifična oblika neposredne demokracije za lokalno raven, ki lahko dobi pobudo od zgoraj (župan) in od spodaj. V zadnjem času je tudi nekoliko bolj formalizirana, vsaj glede pravice do sklicevanja. V Sloveniji tako ZLS določa, da mora župan sklicati zbor občanov, če je tako predpisano z zakonom ali statutom občine ali če tako zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini oz. v njenem posameznem delu. Lahko pa župan skliče zbor občanov tudi na lastno pobudo, na pobudo občinskega sveta ali sveta ožjega dela občine. V slovenskih občinah je s statutom pogosto določeno tudi, da sveti ožjih delov občine lahko sklicujejo zbere krajanov, ki pa nimajo enakega pomena kot zbor občanov. Tako lahko zbor krajanov v ožjem delu občine opredelimo kot obliko posvetovanja sveta ožjega dela občine s prebivalci tega dela občine o zadevah, ki niso v pristojnosti občinskega sveta (Lavtar 2007, 30).

»V praksi se zbori občanov največkrat izvajajo pred sprejemom prostorskih aktov, ki pomembno vplivajo na življenje občanov. Na žalost je takšna oblika sodelovanja občanov v Sloveniji zelo slabo razvita, zato bi bilo smiselno razmisliti o možnostih uvedbe obveznih zborov občanov pred sprejemanjem nekaterih odločitev v občinskih svetih, saj bi se na ta način občinska uprava in tudi občani zavedli pomena take oblike sodelovanja« (Prašnikar 2001, 238).

3.1.4 DRUGE OBLIKE

Klasične oblike neposredne demokracije računajo z večjim ali manjšim številom abstraktnih posameznikov, zato ne morejo več zadovoljevati potreb po aktivnem sodelovanju različnih civilnih organizacij občanov ter različnih manjšin pri odločanju o lokalnih javnih zadevah. Tehnološki razvoj je morda najpomembnejši razlog za to, da klasične oblike neposredne demokracije ne morejo več v celoti zadovoljevati sodobnih zahtev. Drugačni načini medsebojnega komuniciranja (zlasti komuniciranje preko interneta) spreminjajo tako tehniko kot vsebino sodelovanja občanov pri upravljanju lokalnih javnih zadev. Klasične oblike neposredne demokracije je treba nujno nadgraditi z drugimi, fleksibilnejšimi oblikami, ki bodo prilagojene tehnološkim in drugim potrebam tehnološkega razvoja (Grad 2003, 6).

»Nove tehnologije ponujajo veliko možnosti za vzpostavljanje komunikacije med prebivalci in izvoljenimi predstavniki oblasti. Nova informacijsko-komunikacijska tehnologija (v nadaljevanju IKT) ponuja dodatne možnosti, toda velja opozoriti, da njena uporaba sama po sebi ne pomeni nujno večje politične participacije prebivalcev« (Debicka in Debicki v Lavtar 2007, 55).

Naša dosedanja ureditev le delno sledi sodobnim trendom udeležbe občanov v lokalni samoupravi. Ureditev načina sodelovanja občanov v ZLS ostaja v mejah klasičnih oblik lokalne demokracije. Vsekakor so te oblike temeljni stebri neposrednega sodelovanja pri upravljanju lokalnih zadev, vendar bi jih bilo treba ustrezno razširiti z drugimi, fleksibilnejšimi oblikami sodelovanja.

3.2 POSREDNO URESNIČEVANJE OBLASTI

Volitve so oblika participacije, ki je bila v zgodovini – bistveno bolj kot druge oblike – dostopna in uporabljena na univerzalen način, oblika, ki množično vključuje državljane v glasovanje na volitvah. To je temeljno sredstvo za dejavno sodelovanje državljanov v politiki, zato je glasovanje na volitvah, tudi lokalnih, temeljni indikator državljske participacije (Brezovšek in drugi v Lavtar 2007, 30).

Lokalne volitve so eden najpomembnejših vidikov sodelovanja občanov v lokalni samoupravi. Z vidika lokalne demokracije pomenijo volitve posredno demokracijo, ki omogoča občanov vpliv na sestavo lokalnega predstavniškega telesa. Lokalne volitve morajo biti ena od možnosti, ne pa edina možnost vplivanja občanov na lokalno samoupravo. Lokalne

volitve so v praksi praviloma še vedno najpomembnejši vpliv občanov na delovanje lokalne samouprave, zato pomenijo bistven del in prvino lokalne demokracije.

»Volitve omogočajo volivcem neposreden vpliv na sestavo predstavniškega telesa lokalne skupnosti, s tem pa tudi vpliv na odločitve, ki jih ta sprejema. Z volitvami volivci podelijo članom predstavniškega telesa mandat, pooblastilo za to, da odločajo v njihovem imenu o najpomembnejših vprašanjih v lokalni skupnosti. Volitve so najpomembnejši politični dogodek v lokalni skupnosti« (Grad 2003, 8).

Za razliko od volitev v državni zbor in predsednika republike, za katere je že v ustavi določeno, da potekajo neposredno na podlagi splošne in enake volilne pravice, Ustava Republike Slovenije ne določa niti organov lokalne skupnosti niti načina njihovega imenovanja. Volitve organov lokalne skupnosti so neločljiv in nujen del lokalne samouprave, zato se zagotovljena volilna pravica nanaša ne samo na državne, temveč tudi na lokalne volitve. Lokalne volitve so podrobneje razčlenjene v Zakonu o lokalni samoupravi in Zakonu o lokalnih volitvah (v nadaljevanju ZLV), pri čemer ZLS ureja samo nekatera temeljna načelna vprašanja v zvezi z volitvami. Volitve v občinske svete, volitve županov in volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti natančneje ureja ZLV (Grad 2003, 7).

3.2.1 VOLITVE ŽUPANA

Mandatna doba župana traja štiri leta. Župana volijo volivci, ki imajo v občini stalno prebivališče, na neposrednih in tajnih volitvah po dvokrožnem večinskem sistemu. Volitve se opravijo hkrati z volitvami v občinski svet. Pravico voliti in biti izvoljen za župana ima vsak občan, ki ima volilno pravico pri volitvah v občinski svet. Župana lahko kandidirajo politične stranke in volivci¹.

Za župana je izvoljen kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov volivcev. Župan se torej voli neposredno po dvokrožnem večinskem sistemu (če noben kandidat ni dobil večine v prvem krogu, se opravi drugi krog volitev med kandidatoma, ki sta dobila v prvem krogu največ glasov). Glede prenehanja mandata župana se primerno uporabljajo določbe zakona o prenehanju mandata občinskega sveta.

---

¹Kandidata za župana lahko določi skupina volivcev s podpisovanjem. Volivci morajo imeti stalno prebivališče v volilni enoti. Potrebno število podpisov je najmanj 2 % od števila volivcev v volilni enoti na dan razpisa volitev, vendar ne več kot 2500.

Za Slovenijo velja, da so neposredno izvolitev župana (to se je v zadnjem desetletju uveljavilo tudi v več evropskih državah) volivci sprejeli kot najbolj demokratično obliko izbire, ki tudi zato daje županu posebno integrativno vlogo v občini. Je pa specifičnost ureditve v tem, da župan ni član občinskega sveta (obstajajo številni predlogi, da bi to ureditev spremenili, tako da bi bil župan član občinskega sveta) (Grafenauer in Brezovnik 2006, 192).

»Pomembna razlika glede volitev v občinski svet pa je v tem, da tujci ne morejo biti izvoljeni za župana, torej nimajo pasivne volilne pravice« (Grad 2003, 6).

3.2.2 VOLITVE ČLANOV OBČINSKEGA SVETA

»Občinski svet sprejema najpomembnejše odločitve v lokalni skupnosti in je zato osrednji organ lokalne skupnosti. Predstavniško telo je tisti organ, ki predstavlja interese in voljo prebivalcev ter omogoča vpliv prebivalcev na odločanje v lokalni skupnosti, zato morajo prebivalci imeti odločilen vpliv na določitev njegovih članov. Tega po merilih sodobne demokracije ni mogoče uresničiti drugače kot z volitvami« (Grad 2003, 7).

Volitve se opravijo na podlagi splošne in enake volilne pravice na svobodnih volitvah s tajnim glasovanjem za mandatno obdobje štirih let. Redne volitve v občinske svete potekajo vsako četrto leto. Predčasne volitve v občinske svete potekajo le v primeru, če se občinski svet razpusti pred potekom štiriletne mandatne dobe in če odstopi večina članov občinskega sveta. Volilna pravica obsega pravico voliti (aktivno volilno pravico) in pravico biti izvoljen (pasivna volilna pravica). Pravico voliti in biti izvoljen za člana občinskega sveta ima vsak državljan RS in drugih držav članic Evropske unije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti in ima v občini stalno prebivališče. Peti člen ZLV priznava tudi ostalim tujcem s stalnim prebivališčem v RS pravico voliti člane občinskega sveta, ne pa pravice biti izvoljen za člana občinskega sveta. Naša ureditev ne določa posebnih pogojev za uživanje pasivne volilne pravice ter za razliko od večine drugih ureditev ne določa dodatnega pogoja časa bivanja v lokalni skupnosti. To je lahko na eni strani dokaz demokratičnega pogleda na pridobitev volilne pravice, na drugi strani pa je lahko problematično, če pogledamo z vidika namena lokalnih volitev. Lokalne volitve so najtesneje povezane s samo vsebino lokalne samouprave, zato terjajo nek občutek pripadnosti lokalni skupnosti. V ta namen bi bilo smiselno določiti tudi dodaten časovni pogoj (Grad 2003, 26).

Člani občinskih svetov se volijo po večinskem načelu (večinske volitve) ali proporcionalnem načelu (proporcionalne volitve). Če šteje občinski svet manj kot 12 članov, se člani občinskega sveta volijo po večinskem načelu. Če šteje občinski svet 12 ali več članov, se člani občinskega sveta volijo po proporcionalnem načelu. Predstavniki romske in narodnostnih skupnosti se volijo po večinskem načelu. Število članov občinskega sveta se določi glede na število prebivalcev v občini (9. in 10. člen ZLV-UPB3).

Pravico do posebnega predstavnika v predstavniškem telesu imajo pripadniki italijanske in madžarske narodnostne skupnosti ter pripadniki romske skupnosti. Pravica pripadnikov narodnostnih skupnosti do posebnega predstavnika je določena že v tretjem odstavku 64. člena Ustave RS, podrobneje pa je urejena v prvem odstavku 39. člena ZLS, ki določa, da imata narodnostni skupnosti na narodnostno mešanih območjih v občinskem svetu po enega predstavnika. Za razliko od narodnostnih skupnosti pravica do predstavnika romske skupnosti v občinskem svetu ni zagotovljena že v sami Ustavi RS, saj ta v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti ureja zakon. Tako je ZLS v 39. členu določil, da imajo Romi na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, v občinskem svetu po enega predstavnika, ki ga izvolijo pripadniki romske skupnosti. Pripadniki teh skupnosti imajo dejansko dve volilni pravici za isto telo, kar je posledica zlasti posebnega varstva pravic teh skupnosti.

➤ **Večinski volilni sistem**

»Pri volitvah po večinskem načelu se glasuje o posameznih kandidatih. Volivec lahko glasuje največ za toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti. Izvoljeni so kandidati, ki so dobili največ glasov. Za večinske volitve članov občinskega sveta se v občini oblikujejo volilne enote. Če občinski svet ne šteje več kot sedem članov, se lahko vsi člani občinskega sveta volijo v občini kot eni volilni enoti (11. in 19. člen ZLV)«. Volilna enota za predstavnike italijanske oz. madžarske narodne skupnosti in za predstavnike romske skupnosti je cela občina.

➤ **Proporcionalni volilni sistem**

Pri proporcionalnih volitvah je praviloma občina ena volilna enota, lahko pa je razdeljena na več volilnih enot, vendar se v njej ne more voliti manj kot pet članov sveta. Volivec glasuje o listah kandidatov v volilni enoti, glasuje pa lahko samo za eno

listo kandidatov. Volivec ima možnost pri listi kandidatov, za katero je glasoval, označiti kandidata, ki mu daje pri izvolitvi prednost pred ostalimi kandidati na listi (preferenčni glas). Preferenčni glas lahko da samo enemu kandidatu z liste (13. člen ZLV).

»Mandati se delijo proporcionalno (d'Hondtov sistem) med liste kandidatov. Če je volilnih enot več, se mandati razdelijo najprej na podlagi volilnega količnika v volilni enoti, nato pa na ravni občine, tako da je sistem ugotavljanja izida povsem proporcionalen« (Virant 2004, 181).

3.2.3 VOLITVE V SVETE KRAJEVNIH, VAŠKIH IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI

Primarna funkcija delitve na ožje dele je zagotavljanje čim učinkovitejšega upravljanja in omogočanje participacije prebivalcev na nižjem nivoju. Tako naj bi uvedba ožjih delov občine izboljšala demokracijo, kar je tudi skladno z načeli MELLIS, ki v 6. členu navajajo, da lahko samoupravna lokalna skupnost določi svoje lastne upravne strukture zavoljo prilagoditve krajevnim potrebam in zagotovitve učinkovitega upravljanja, če s tem ne vpliva na splošnejše zakonske določbe ZLS (Brezovšek 2005a, 178).

18. člen ZLS opredeli, da se na območju občine lahko ustanovijo ožji deli občine (krajevne, vaške ali četrtne skupnosti). Ime in območje ožjega dela občine se določi s statutom občine. Pri notranji členitvi ožjih delov se morajo upoštevati zemljepisne, zgodovinske, gospodarske, upravne, kulturne in druge značilnosti območja. S spremembo statuta se lahko ukine ožji del občine ali spremeni njegovo območje. Pred ustanovitvijo ožjih delov, njihovo ukinitvijo ali spremembo območja je treba ugotoviti interes prebivalcev ožjih delov občine v zvezi z imenom in območjem dela občine, vendar izid izborov občanov oz. referendumov ni zavezujoč.

»Organ ožjega dela občine je svet, lahko pa se s statutom določi, da ožji del občine nima sveta. Občinski svet lahko ustanovi krajevne, vaške ali četrtne odbore« (19. člen ZLS).

Volitve v četrtne skupnosti so podobne volitvam občinskega sveta uporabljajo se določbe ZLV, ki veljajo za volitve v občinski svet. Opravijo se po večinskem ali proporcionalnem sistemu, odvisno od velikosti četrtne skupnosti. Če šteje svet četrtne skupnosti od 7 do 11 članov, se volitve opravijo po večinskem sistemu. Če pa svet šteje od 12 do 45 članov, se uporablja proporcionalni sistem. Znotraj večinskega sistema sta dve možnosti, in sicer: če svet četrtne skupnosti šteje manj kot 7 članov, se volitve izvedejo v četrtni skupnosti kot eni

volilni enoti; če svet šteje več kot 7 članov, se volitve izvedejo po volilnih enotah. Volitve v svet krajevnih in vaških skupnosti se navadno opravijo po večinskem sistemu, saj gre praviloma za manjše skupnosti. Tudi za krajevne in vaške skupnosti velja pravilo: če svet krajevne ali vaške skupnosti šteje manj kot 7 članov, se volitve izvedejo v krajevni in vaški skupnosti kot eni volilni enoti; če svet krajevne ali vaške skupnosti šteje več kot 7 članov, se volitve izvedejo po volilnih enotah. Število članov sveta ožjega dela občine določi občinski svet. Volilno pravico imajo volivci s stalnim prebivališčem v krajevni, vaški oz. četrtni skupnosti.

4 PREDSTAVITEV MESTNE OBČINE LJUBLJANA

Slikovito preteklost Ljubljane je pogojevala njena zemljepisna lega. Skozi Ljubljanska vrata, ki so del naravnega prehoda iz Srednje Evrope v Sredozemlje in na Vzhod, je potekalo živahno preseljevanje narodov. Na tem mestu so že pred več kot 5000 leti zrasle koliščarske naselbine in kasneje naselbine Ilirov in Keltov. V času rimske hegemonije se je mesto imenovalo Emona. Ljubljana je v pisnih virih prvič omenjena leta 1144, njen zgodovinski vzpon pa se je začel v 13. stoletju, ko je postala prestolnica dežele Kranjske. Leta 1335 je prišla pod oblast Habsburžanov. Ob koncu srednjega veka je postopoma prevzemala vlogo slovenskega kulturnega središča. Ljubljana je odigrala pomembno vlogo tudi v Napoleonovem času, saj je bila med letoma 1809 in 1813 prestolnica celotnih Ilirskih provinc. Gradnja železnice Dunaj–Trst, ki je leta 1849 povezala Ljubljano s svetom, je bila odločilna za nadaljnji razvoj in ureditev mesta. S propadom Avstro-Ogrske leta 1918 se je Ljubljana skupaj s Slovenijo vključila v novo državo Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se je kmalu spremenila v enotno Jugoslavijo. Po drugi svetovni vojni postane glavno mesto Slovenije, ene od šestih republik Jugoslavije (MOL).

Ljubljana je glavno mesto Republike Slovenije in hkrati največje politično, upravno, znanstveno, kulturno in gospodarsko središče v državi. Mesto leži na stičišču štirih geografskih regij, v težišču nacionalnega prostora.

Na 274,99 km² živi 282.994 prebivalcev². Ljubljana je največje mesto v Sloveniji in hkrati njen najpomembnejši gospodarski center. Mladi med 13. in 30. letom (več kot 54.000 jih je) predstavljajo 20 % vseh meščanov in meščank v Ljubljani.

Ljubljanska urbana regija šteje kar četrtno slovenskega prebivalstva. Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju MOL) ima v primerjavi z drugimi regijami manjši odstotek brezposelnih, stopnja izobraženosti in število študentov na prebivalca pa sta nad slovenskim povprečjem. Več kot 50.000 študentov daje Ljubljani poseben utrip izredno mladega mesta. Ljubljana postaja vedno bolj kulturno pestro in raznoliko mesto, varno in odprto za

---

²Podatek velja za Mestno občino Ljubljana za leto 2012, vir: SURS.

naložbenike in strokovnjake. Zato je v prihodnje moč pričakovati negativno naravno rast prebivalstva Ljubljane, hkrati pa priseljevanje novih prebivalcev, predvsem tujcev.

MOL samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena, upravlja občinsko premoženje, spodbuja gospodarski razvoj v občini, ustvarja možnosti in razmere za zidavo stanovanj ter skrbi za povečevanje najemnega socialnega sklada stanovanj. Ureja in upravlja lokalne javne službe ter skrbi zanje, zagotavlja in pospešuje razvoj predšolskega varstva in vzgojno-izobraževalnih dejavnosti ter razvoj športa in rekreacije. Pospešuje zdravstveno dejavnost in delovanje služb socialne varnosti, spodbuja raziskovalno, kulturno in društveno dejavnost. Skrbi za varstvo zraka, tal in vode, za varstvo pred hrupom, za ravnanje z odpadki in opravlja še druge dejavnosti pri varovanju okolja, skrbi za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, ureja javni red v MOL-u in druge lokalne zadeve javnega pomena. Mestna občina Ljubljana je razdeljena na 17 notranjih teritorialnih enot (četrtnih skupnosti).

4.1 ORGANI MESTNE OBČINE LJUBLJANA

Organi MOL so Mestni svet, Nadzorni odbor in župan.

4.1.1 MESTNI SVET

»Mestni svet MOL je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti Mestne občine Ljubljana. Ima 45 članov, ki se sestajajo na rednih, izrednih in slavnostnih sejah. Mestni svet MOL ima svoj poslovnik, s katerim podrobneje ureja način dela, postopek odločanja in razmerja do drugih organov Mestne občine Ljubljana« (MOL).

V skladu s Statutom Mestne občine Ljubljana (27. člen) ima Mestni svet naslednje pristojnosti:

- ✓ sprejema Statut, odloke in druge akte MOL,
- ✓ sprejema prostorske plane, prostorske izvedbene akte in druge plane razvoja MOL,
- ✓ na predlog župana sprejema proračun in zaključni račun proračuna MOL,
- ✓ na predlog župana določa organizacijo in delovno področje mestne uprave,
- ✓ daje soglasje k prenosu nalog iz državne pristojnosti na MOL,

- ✓ *potrjuje mandate in ugotavlja predčasno prenehanje mandatov funkcionarjev,*
- ✓ *imenuje in razrešuje predsednike in člane komisij ter odborov Mestnega sveta, predsednika in člane Nadzornega odbora ter predsednika in člane volilne komisije,*
- ✓ *na predlog župana odloča o poklicnem opravljanju funkcije podžupana,*
- ✓ *nadzoruje delo župana, podžupana in mestne uprave glede izvrševanja odločitev Mestnega sveta, izvaja ustanoviteljske pravice do zavodov, podjetij, skladov in drugih organizacij, če ni glede izvrševanja določenih ustanoviteljskih pravic z zakonom, s tem statutom, ustanovitvenim ali drugim aktom Mestnega sveta določeno drugače,*
- ✓ *imenuje in razrešuje predstavnike MOL v sosvetu načelnika upravne enote,*
- ✓ *imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin,*
- ✓ *sprejema letni načrt prodaje finančnega premoženja in letni načrt pridobivanja ter razpolaganja z nepremičnim premoženjem MOL, lahko pa določi, da letni načrt pridobivanja in razpolaganja z nepremičnim premoženjem MOL pod določeno vrednostjo sprejme župan,*
- ✓ *odloča o pravnih poslih razpolaganja z nepremičnim premoženjem nad vrednostjo 2.000.000,00 evrov,*
- ✓ *odloča o dolgoročnem zadolževanju MOL za investicije,*
- ✓ *daje soglasja k zadolževanju javnih podjetij, javnih zavodov in javnih skladov, katerih ustanovitelj je MOL, razen če je z aktom o ustanovitvi skupnega organa določeno drugače,*
- ✓ *daje poročila za izpolnitev obveznosti javnih podjetij, javnih zavodov in javnih skladov, katerih ustanovitelj je MOL,*
- ✓ *predpisuje način upravljanja in gospodarjenja s premoženjem MOL,*
- ✓ *odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon, ta statut ali drug predpis, ter o zadevah, za katere ni pooblaščen drug organ.*

Mestni svet lahko ustanovi komisije in odbore, ki v okviru svojega delovnega področja v skladu s Statutom MOL in Poslovníkom Mestnega sveta obravnavajo zadeve iz pristojnosti Mestnega sveta in dajejo Mestnemu svetu mnenja in predloge. Komisije in odbori Mestnega sveta lahko predlagajo Mestnemu svetu v sprejem odloke in druge akte iz njegove pristojnosti, razen proračuna in zaključnega računa proračuna ter drugih aktov, za katere je v zakonu ali s statutom določeno, da jih sprejme Mestni svet na predlog župana. Člane komisij in odborov imenuje Mestni svet izmed svojih članov, lahko pa tudi izmed drugih občanov, vendar največ polovico članov. Delo delovnega telesa Mestnega sveta vodi član Mestnega sveta kot predsednik. Članstvo v komisiji ali odboru ni združljivo s članstvom v Nadzornem odboru MOL ali z delom v mestni upravi (30. člen Statuta MOL).

Mestni svet ima naslednje stalne komisije:

- ✓ Komisijo za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja,
- ✓ Statutarno-pravno komisijo,
- ✓ Komisijo za pobude občanov,
- ✓ Komisijo za mednarodne odnose,
- ✓ Komisijo za priznanja.

Trenutno ima Mestni svet tudi dve začasni komisiji in sicer Komisijo za poimenovanje naselij in ulic ter Komisijo za pravice otrok. Po statutu lahko ustanovi še druge stalne inčasne komisije.

Mestni svet ima stalne odbore, ki so vezani na organizacijo mestne uprave in pokrivajo delovna področja organov mestne uprave, in sicer:

- ✓ Odbor za finance,
- ✓ Odbor za lokalno samoupravo,
- ✓ Odbor za predšolsko vzgojo in izobraževanje,
- ✓ Odbor za šport,
- ✓ Odbor za kulturo in raziskovalno dejavnost,

- ✓ Odbor za gospodarske dejavnosti, turizem in kmetijstvo,
- ✓ Odbor za zdravstvo in socialno varstvo,
- ✓ Odbor za gospodarske javne službe in promet,
- ✓ Odbor za urejanje prostora in urbanizem,
- ✓ Odbor za gospodarjenje z nepremičninami,
- ✓ Odbor za varstvo okolja,
- ✓ Odbor za stanovanjsko politiko,
- ✓ Odbor za zaščito, reševanje in civilno obrambo.

Drugi organi, komisije in sveti MOL so:

- ✓ Svet za preventivo in vzgojo v prometu MOL,
- ✓ Svet za varstvo pravic najemnikov stanovanj,
- ✓ Uredniški odbor glasila Ljubljana,
- ✓ Svet za varnost MOL (glej MOL).

4.1.2 ŽUPAN

Župan je osrednja politična osebnost v občini. Enako kot Mestni svet se voli neposredno za štiri leta. Funkcija župana je nezdržljiva z drugimi najpomembnejšimi občinskimi funkcijami in še z nekaterimi drugimi funkcijami, ki jih določa ZLS. Župan ne more biti član Mestnega sveta, saj članu Mestnega sveta, ki je izvoljen za župana, preneha mandat člana Mestnega sveta. Župan opravlja svojo funkcijo nepoklicno, lahko pa se odloči tudi drugače.

Župan vodi občinsko upravo ter zastopa občino kot pravno osebo. Župan je tudi varuh zakonitosti delovanja občinske samouprave. Župan ima v razmerju do Mestnega sveta raznolike funkcije, do določene mere pa ima tudi vpliv na njegovo delo. Na eni strani je njegova dolžnost skrbeti za izvajanje odločitev Mestnega sveta, na drugi strani pa ima pomembno funkcijo predlaganja vrste odločitev Mestnemu svetu in končno tudi nadzorovati zakonitost njegove delovanja.

Župan predlaga Mestnemu svetu v sprejem proračun in zaključni račun proračuna občine, odloke in druge akte, ki so v pristojnosti občinskega sveta. Župan skrbi za objavo statuta, odlokov ter drugih splošnih aktov občine in potemtakem tudi za njihovo ustavnost in zakonitost, skrbi za izvajanje odločitev Mestnega sveta, predlaga organizacijo in delovno področje mestne uprave, določi sistemizacijo delovnih mest v mestni upravi, imenuje enega ali več podžupanov izmed članov Mestnega sveta in jih lahko tudi razreši, imenuje in razrešuje direktorja mestne uprave in predstojnike organov mestne uprave, odloča o imenovanju oz. razrešitvi ter o sklenitvi oz. prenehanju delovnega razmerja zaposlenih v mestni upravi, če za to ne pooblasti direktorja mestne uprave ali če ni s predpisi določeno drugače. MOL ima trenutno štiri podžupane, s statutom pa je določeno, da mora imeti najmanj enega podžupana (51. in 54. člen Statuta MOL).

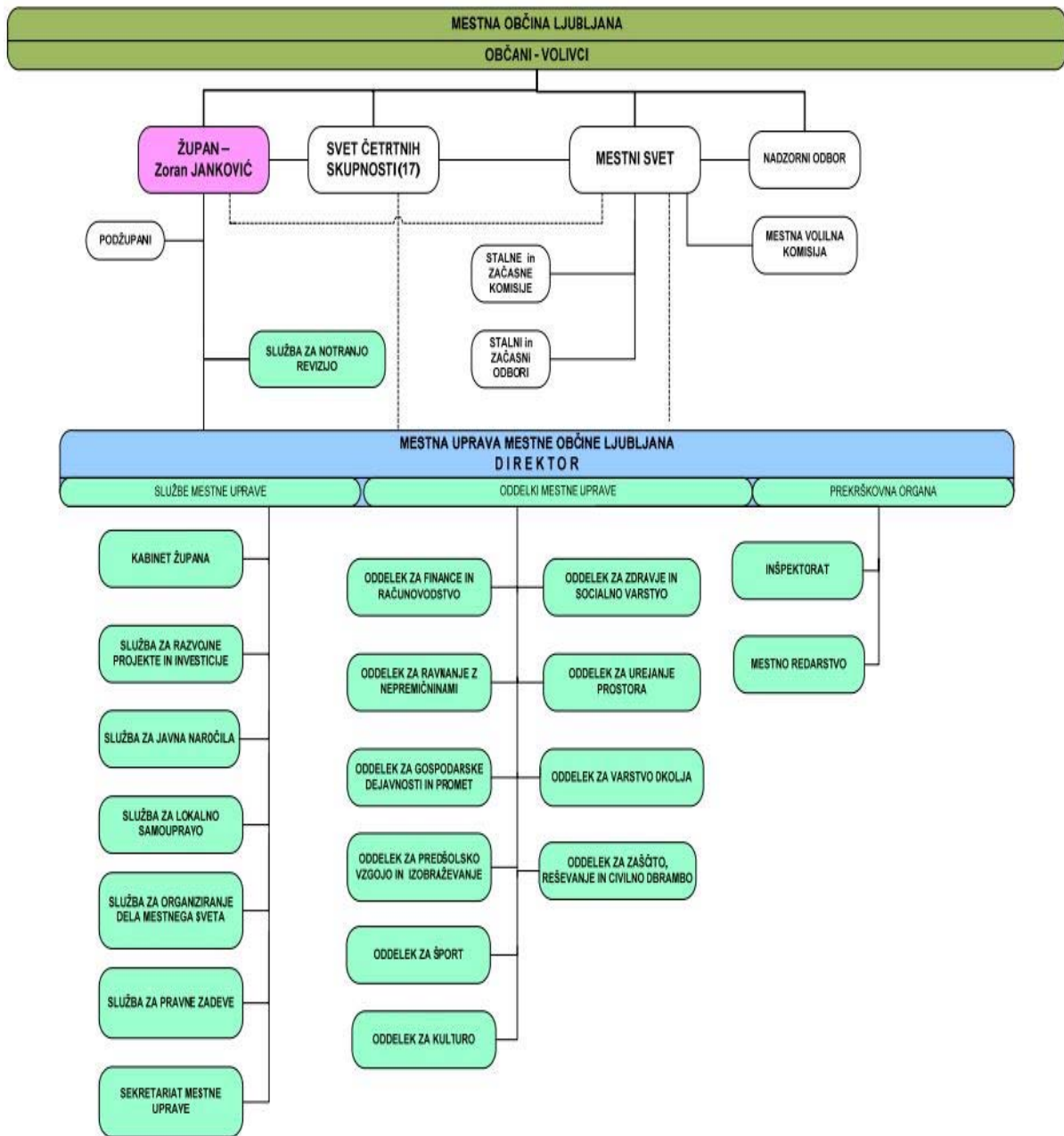
4.1.3 NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor je najvišji organ nadzora javne porabe v MOL. V okviru svoje pristojnosti Nadzorni odbor:

- ✓ opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem MOL,*
- ✓ nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev,*
- ✓ nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev.*

Nadzorni odbor je pri svojem delu neodvisen, ima predsednika in šest članov, ki jih imenuje in razrešuje Mestni svet. Član Nadzornega odbora ne more biti član Mestnega sveta, župan, podžupan, član sveta ožjega dela MOL, direktor mestne uprave, delavec mestne uprave ter član posloводства organizacije, ki je uporabnik proračunskih sredstev (33., 34. in 35. člen Statuta MOL).

Slika 4.1: Organizacijska shema Mestne občine Ljubljana

Vir: MOL.

4.2 ČETRTNE SKUPNOSTI

Četrtna skupnosti so lokalne samoupravne enote MOL-a. MOL ima skupaj 17 četrtnih skupnosti, ki opravljajo naloge na območjih, ki so opredeljena s prostorskimi okoliši. Četrtna skupnosti so pravne osebe javnega prava. Posamezno skupnost zastopa svet četrtna skupnosti, ki ga izvolijo volilni upravičenci s stalnim prebivališčem na območju četrtna skupnosti. Svet četrtna skupnosti obravnava zadeve iz pristojnosti MOL-a, ki se nanašajo na četrtno skupnost, njeno območje in prebivalstvo, in o tem oblikuje svoja stališča, mnenja in predloge, daje pobude ter predloge za sprejem aktov MOL-a, obravnava in sprejema predloge občanov in drugih z območja četrtna skupnosti ter jih posreduje pristojnim v reševanje. Četrtna skupnosti pri opravljanju javnih zadev v MOL-u sodelujejo z organi MOL-a, mestno upravo ter drugimi četrtnimi skupnostmi in organizacijami, katerih ustanovitelj je MOL. Četrtna skupnosti opravljajo naloge iz pristojnosti MOL-a, ki se nanašajo pretežno na krajevno primeren način obveščanja občanov o svojem delu in drugih zadevah, pomembnih za četrtna skupnosti, izvajanje kulturnih, športnih, socialnih programov, programov čiščenja in urejanja okolja ter pri tem sodelujejo z organiziranimi in neformalnimi oblikami združevanja občanov (npr. prek zbiranja predlogov in medsosedske pomoči). Redni nalogi četrtnih skupnosti sta obveščanje občanov in usposabljanje na področjih lokalne samouprave.

Leta 2001 je bila sprejeta razdelitev MOL na 17 četrtnih skupnosti. Prvi proračun, pri katerem so četrtni sveti sodelovali, je bil proračun za leto 2004. Četrtna skupnosti MOL so: Črnuče, Posavje, Bežigrad, Jarše, Moste, Polje, Sostro, Golovec, Rudnik, Trnovo, Vič, Rožnik, Šiška, Dravljje, Šentvid in Šmarna gora.

Slika 4.2: Zemljevid četrtnih skupnosti MOL

Vir: MOL.

5 LOKALNA DEMOKRACIJA V MESTNI OBČINI LJUBLJANA

5.1 POSREDNO URESNIČEVANJE LOKALNE DEMOKRACIJE

V Sloveniji smo si lokalno samoupravo zagotovili v 9. členu Ustave RS. Lokalne volitve v Sloveniji ureja Zakon o lokalnih volitvah, nekaj temeljnih določb pa vsebuje tudi Zakon o lokalni samoupravi. Osrednji organ lokalne samouprave je predstavniško telo, ki sprejema temeljne odločitve v lokalni skupnosti in ga prebivalci lokalne skupnosti praviloma volijo neposredno. Volitve občinskega sveta in drugih organov lokalnih skupnosti imajo v okviru lokalne samouprave podobno vlogo, pomen in obliko kot volitve na državni ravni.

Pri lokalnih volitvah ima vsak volilno pravico samo v svoji občini, gre za vezanost volilne pravice na prebivalce lokalne skupnosti. Volijo lahko tudi tujci, ki stalno prebivajo na območju občine, vendar imajo ti zgolj aktivno volilno pravico, kar pomeni, da kandidatur za župana ne morejo dati.

Za občine z manjšim številom članov občinskega sveta (od 7 do vključno 11) je zakonsko predviden večinski volilni sistem. Proporcionalni volilni sistem se uporablja za občine z večjim številom članov občinskega sveta. Po večinskem sistemu se vedno volijo člani občinskega sveta, ki so predstavniki italijanske in madžarske narodnosti ter predstavniki romske skupnosti. V tem primeru se glasuje o posameznih kandidatih, medtem ko se pri proporcionalnem sistemu glasuje o listah kandidatov.

Zakon glede na volilni sistem predvideva kandidiranje, ki je prilagojeno volilnemu sistemu. Tako lahko kandidate in liste kandidatov določijo politične stranke v občini in volivci v volilni enoti. Volivci lahko določajo kandidate in liste kandidatov s podpisovanjem ali na zborih volivcev.

ZLV posebej ureja tudi vprašanja volitev župana, volitev v občinske svete in volitev v svete krajevnih, vaških oziroma četrtnih skupnost (glej Državna volilna komisija).

Prve volitve v organe občin kot temeljne enote lokalne samouprave so bile 4. decembra 1994; takrat je bilo 147 občin. Na naslednjih lokalnih volitvah, ki so potekale leta 1998, smo slovensko ozemlje razdelili v 192 občin, štiri leta kasneje dodali še eno občino, na lokalnih volitvah leta 2006 in zadnjih lokalnih volitvah leta 2010 pa smo volili župane in svetnike v 210 občinah.

V nadaljevanju sledi prikaz in interpretacija podatkov za lokalne volitve v MOL: volilna udeležba v letih 2002–2010, volitve župana v letih 2006–2012 in volitve v Mestni svet leta 2010.

5.1.1 VOLITVE ŽUPANA V MESTNI OBČINI LJUBLJANA 2006–2011

Tabela 5.1: Volilna udeležba na lokalnih volitvah v MOL

Leto volitev	2012	2010	2006	2002	
				1. krog	2. krog
Število volilnih upravičencev:	224.385	224.328	224.079	220.149	220.248
Število oddanih glasov (za župana):	103.327	100.429	131.875	149.636	142.239
Volilna udeležba (skupaj):	46,05 %	44,79 %	58,88 %	67,97 %	64,58 %

Vir: Državna volilna komisija.

Leto 2012

Na nadomestnih volitvah za župana Mestne občine Ljubljana, ki so bile v **nedeljo, 25. marca 2012**, je imelo pravico glasovati **224.385 volivk in volivcev**. Volitev se je udeležilo **103.327 volivcev**. Volilna udeležba je bila **46,05 %**. Oddanih je bilo **103.315** glasovnic. Neveljavnih je bilo **2.111** glasovnic, ker so bile prazne ali volja volivca ni bila jasno izražena. Veljavnih glasovnic je bilo **101.204** (glej Poročilo o izidu nadomestnih volitev župana Mestne občine Ljubljana, str. 2153, Uradni list RS, št. 25/2012).

Največ glasov je dobil dosedanji župan **Zoran Jankovič**, zanj je svoj glas oddalo **61.727** Ljubljančank in Ljubljančanov (**60,99 %**), sledila sta mu Mojca Kucler Dolinar s 25,80 % in Miha Jazbinšek s 6,48 %.

Nadomestne volitve za župana Mestne občine Ljubljana so se izvedle, ker je župan Zoran Jankovič s svojo novoustanovljeno stranko Pozitivna Slovenija kandidiral na prvih predčasnih parlamentarnih volitvah decembra 2011. S stranko Pozitivna Slovenija je na parlamentarnih volitvah dosegel zmago. Za njegovo stranko je volilo **28,51 %** volivcev. Zoran Jankovič kasneje ni bil potrjen za mandatarja, zato se je poslanskemu sedežu odrekel in ponovno kandidiral na nadomestnih volitvah.

Leto 2010

Na volitvah dne 10. 10. 2010 je imelo pravico voliti župana 224.328 volivcev. Na podlagi splošne volilne pravice je glasovalo skupaj 100.481 volivcev. Volilna udeležba je bila 44,79 %. Oddanih je bilo 100.429 glasovnic, od katerih je bilo 1.374 neveljavnih, ker so bile prazne ali volja volivca ni bila jasno izražena. Veljavnih glasovnic je bilo 99.055 (glej Poročilo o izidu rednih volitev župana Mestne občine Ljubljana, št. 041-13 2/20 10-1).

Tabela 5.2: Volilna udeležba na lokalnih volitvah 2010 za SLOVENIJO

	Prvi krog	Drugi krog
Volilna udeležba (skupaj):	50,98 %	48,81 %
Volilna udeležba (mestne občine):	45,27 %	41,21 %

Vir: Državna volilna komisija (2010).

Leta 2010 je bila zabeležena najnižja volilna udeležba od leta 2002, vendar je bila primerljiva z volilno udeležbo v mestnih občinah v Sloveniji, ki je bila v prvem krogu volitev 45,27 %. Najnižja volilna udeležba v tem letu je bila v MO Celje z 38,27 %, najvišja pa v MO Slovenj Gradec s 59,46 %.

Slika 5.1: Rezultati volitev županov v MOL

Rezultati volitev županov - prvi krog				
Mesto	Kandidat	Predlagatelj	Št. glasov	Odstotek glasov
1.	ZORAN JANKOVIČ	Tjaša Möderndorfer S Skupino Volilcev	64.178	64,79 %
2.	ZOFIJA MAZEJ KUKOVIČ	KONFERENCA MO SDS LJUBLJANA	13.375	13,50 %
3.	MOJCA KUCLER DOLINAR	NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	8.030	8,11 %
4.	MIHA JAZBINŠEK	KONVENCIJA ZELENIH SLOVENIJE, OO LJUBLJANA	5.485	5,54 %
5.	PROF. DR. METKA TEKAVČIČ	MESTNA ORGANIZACIJA SOCIALNIH DEMOKRATOV LJUBLJANA	2.203	2,22 %
6.	META VESEL VALENTINČIČ	DeSUS - DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	1.695	1,71 %
7.	DR. MILAN HOSTA	ZARES - NOVA POLITIKA	1.253	1,26 %
8.	JANEZ ŽAGAR	SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	1.022	1,03 %
9.	MARKO MITJA FEGUŠ	LISTA ZA ČISTO PITNO VODO - MO LJUBLJANA	723	0,73 %
10.	JOŽE JOC JAVORNIK	SU - SLOVENSKA UNIJA	522	0,53 %
11.	JOŽE DRNOVŠEK	KONGRES STRANKE NAPREJ SLOVENIJA	221	0,22 %
12.	JANEZ LESAR	SOCIALNA LIBERALNA STRANKA	189	0,19 %
13.	MIHA MAJC	STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	159	0,16 %

Vir: Državna volilna komisija (2010).

Za mesto župana se je na volitvah 2010 potegovalo 13 kandidatov. Zoran Janković je bil z **64.178 glasovi (64,79 %)** drugič v prvem krogu izvoljen za župana glavnega mesta Republike Slovenije.

Leto 2006

Na volitvah dne 22. 10. 2006 je imelo **224.079 volivcev** pravico voliti župana, ki se voli na podlagi splošne volilne pravice. Na podlagi splošne volilne pravice je glasovalo skupaj **131.929 volivcev**. Volilna udeležba je bila **58,88 %**. Oddanih je bilo **131.875** glasovnic, od katerih je bilo **1.297** neveljavnih, ker so bile prazne ali volja volivca ni bila jasno izražena. Veljavnih glasovnic je bilo **130.578** (glej Poročilo o izidu rednih volitev župana Mestne občine Ljubljana, št. 041-354/2006-1).

Tabela 5.3: Volilna udeležba na lokalnih volitvah 2006 za SLOVENIJO

	Prvi krog	Drugi krog
Volilna udeležba (skupaj):	58,22 %	53,16 %
Volilna udeležba (mestne občine):	55,53 %	48,29 %

Vir: Državna volilna komisija (2006).

Leta 2006 je bila volilna udeležba v Mestni občini Ljubljana **58,88 %**. S tem je bila celo malenkost višja od povprečne volilne udeležbe na državni ravni, ki je znašala **58,22 %**. Najnižja volilna udeležba v tem letu je bila v MO Celje s **44,87 %**, najvišja pa v MO Murska Sobota s **60,10 %**.

Slika 5.2: Rezultati volitev županov v MOL

Mesto	Kandidat	Predlagatelj	Št. glasov	Odstotek glasov
1.	Zoran JANKOVIČ	Mateja Valentan s skupino volivcev	82.251	62,99 %
2.	Dr. Franc ARHAR	ZBOR ZA LJUBLJANO - dr. Stane Granda in skupina volivcev	27.225	20,85 %
3.	Danica SIMŠIČ	SOCIALNI DEMOKRATI - SD	10.061	7,70 %
4.	Mihael JAZBINŠEK	ZELENI SLOVENIJE, OBČINSKI ODBOR LJUBLJANA	2.835	2,17 %
5.	Dr. Jožef KUNIČ	LDS - LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	2.218	1,70 %
6.	Luka NOVAK	EU DEMOKRATI SLOVENIJE	1.612	1,23 %
7.	Mihael JARC	LISTA ZA ČISTO PITNO VODO	1.006	0,77 %
8.	Mag. Janez SODRŽNIK	LMM - LJUBLJANA, MOJE MESTO	900	0,69 %
9.	Dr. Marjan REKAR	PREDSEDSTVO MESTNEGA ODBORA SNS LJUBLJANA	725	0,56 %
10.	Franc SLAK	AKTIVNA SLOVENIJA	390	0,30 %
11.	Zoran DERNOVŠEK	ZVEZA NEODVISNIH SLOVENIJE MESTNI ODBOR LJUBLJANA	357	0,27 %
12.	Franc RUDOLF	DeSUS - DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE, EMSTNI ODBOR LJUBLJANA	334	0,26 %
13.	Jožef JARH	STRANKA SLOVENSKEGA NARODA - SSN	269	0,21 %
14.	Karel LIPIČ	SEG - STRANKA EKOLOŠKIH GIBANJ SLOVENIJE	209	0,16 %
15.	Blaž SVETEK	KONGRES STRANKE NAPREJ SLOVENIJA	105	0,08 %
16.	Marko Mitja FEGUŠ	GLAVNI ODBOR SOCIALNE LIBERALNE STRANKE	81	0,06 %

Vir: Državna volilna komisija (2006).

Za mesto župana se je na volitvah 2006 potegovala 16 kandidatov. Zoran Jankovič je v prvem krogu volitev prejel **82.251** glasov Ljubljančank in Ljubljančanov (**62,99 %**) in prvič postal župan Ljubljane. Zoran Jankovič je nastopil kot neodvisni kandidat s podporo Stranke mladih Slovenije.

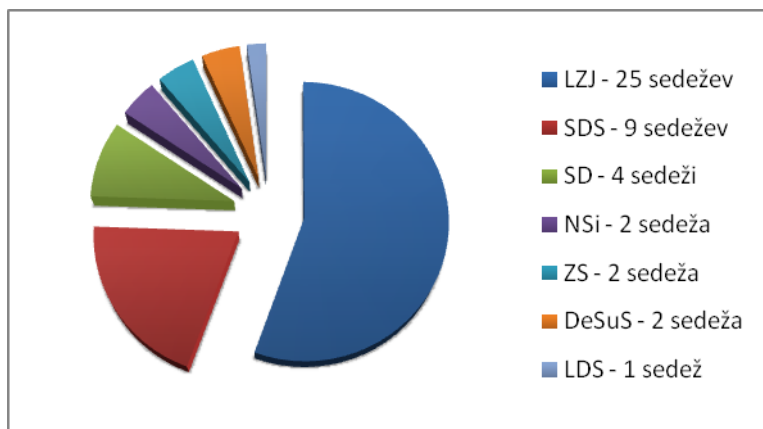
5.1.2 VOLITVE ČLANOV OBČINSKEGA SVETA IN ČETRTHNIH SKUPNOSTI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA LETA 2010

Občani in občanke so poleg župana na lokalnih volitvah leta 2010 volili tudi člane Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana in člane svetov četrtnih skupnosti. Volitve občinskega sveta so bistvene za lokalno demokracijo, saj na teh volitvah volivci na demokratičen način izberejo predstavnike, ki bodo zastopali njihovo voljo v predstavniskem telesu občine. Mestni svet Mestne občine Ljubljana šteje 45 članov, njegovi člani se volijo po proporcionalnem volilnem sistemu na rednih lokalnih volitvah vsaka štiri leta. Pri proporcionalnih volitvah se člani občinskega sveta praviloma volijo v občini kot eni volilni enoti, kar omogoča najdoslednejšo uveljavitev sorazmerne delitve mandatov. V občinah, v katerih šteje občinski svet 20 ali več članov, pa se lahko pri proporcionalnih volitvah člani občinskega sveta volijo tudi v več enotah. Za izvedbo volitev članov Mestnega sveta in župana Mestne občine Ljubljana je oblikovana ena volilna enota, ki zajema območje celotne Mestne občine Ljubljana.

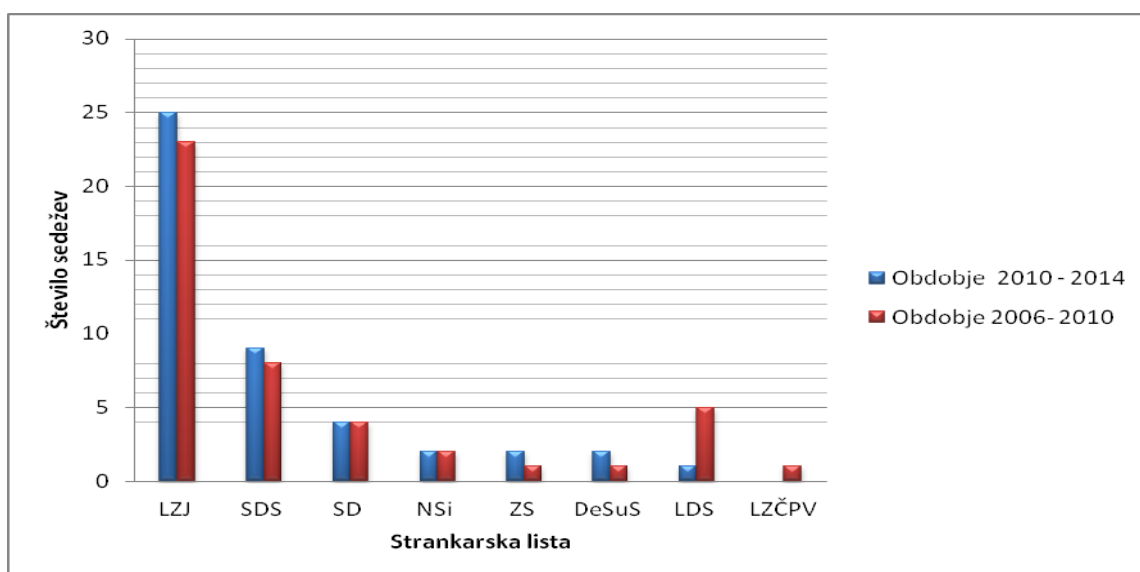
Volilno pravico za volitve v Mestni svet je imelo **224.328 volivcev**, glasovalo pa je **100.478 volivcev**. Volilna udeležba je bila **44,79 %**. Oddanih je bilo **100.413** glasovnic, od katerih je bilo **3.351** neveljavnih, ker so bile prazne ali volja volivca ni bila jasno izražena. Veljavnih glasovnic je bilo **97.062**. V Mestni svet je bilo za obdobje 2010–2014 izvoljenih 45 mestnih svetnikov, od tega 25 moških in 20 žensk (glej Poročilo o izidu splošnih volitev mestnih svetnikov v Mestni svet Mestne občine Ljubljana).

Graf 5.1: Sestava v Mestnem svetu

Lista Zorana Jankoviča je na volitvah 2010 dobila kar 25 svetniških sedežev v Mestnem svetu. Od tega je bilo z njegove liste izvoljenih kar 13 svetnic. Župan ima v Mestnem svetu večino. V Mestnem svetu sedi tudi devet predstavnikov stranke SDS, štiri svetniki iz stranke SD, po dva svetnika iz strank DeSUS, NSi in Zelena Slovenije ter en svetnik iz stranke LDS.

Graf 5.2: Primerjava volilnih rezultatov strankarskih list za obdobji 2006–2010 in 2010-2014

Če primerjamo sedanjo sestavo Mestnega sveta z volitvami v letih 2006–2010, so sedeži razporejeni malo drugače. Lista Zorana Jankoviča je v mandatu 2010–2014 pridobila 2 sedeža, predvsem na račun stranke LDS. Potem ko se je nekdanja največja vladna stranka LDS po porazu na parlamentarnih volitvah 2008 prvič znašla v opoziciji, so jo pretresala notranja trenja, ki so pripeljala do odhoda številnih članov in posledično razpada stranke. Iz stranke LDS je izstopilo veliko članov, nekaj članov je kandidiralo na lokalnih volitvah na LZJ. SDS, ZS in DeSus v mandatu 2010–2014 pridobijo 1 sedež, iz Mestnega sveta izpade LZČPV.

Občani in občanke so poleg župana in članov Mestnega sveta volili tudi člane svetov četrtnih skupnosti (17). Za volitve članov svetov četrtnih skupnosti se smiselno uporabijo določbe zakona, ki veljajo za proporcionalne volitve. Četrtna skupnost je ena volilna enota.

Števila članov svetov četrtnih skupnosti so naslednja: Bežigrad (17 članov), Center (17 članov), Črnuče (15 članov), Dravljje (15 članov), Golovec (15 članov), Jarše (15 članov), Moste (17 članov), Polje (15 članov), Posavje (13 članov), Rožnik (15 članov), Rudnik (15 članov), Sostro (13 članov), Šentvid (15 članov), Šiška (17 članov), Šmarna gora (13 članov), Trnovo (15 članov) in Vič (15 članov).

5.2 NEPOSREDNO URESNIČEVANJE LOKALNE DEMOKRACIJE

Statut MOL določa, da so neposredne oblike sodelovanja občanov pri odločanju zbor občanov, referendum in ljudska iniciativa. Poleg v statutu zagotovljenih standardnih institutov neposrednega sodelovanja pa lahko občani sodelujejo pri oblikovanju lokalnih politik preko drugih neformalnih oblik participacije: civilna družba, nevladne organizacije ipd.

Z vidika demokratične politične vladavine bi bilo idealno, da bi prebivalci lokalne skupnosti odločitve o lokalnih zadevah sprejemali sami. V sodobnih lokalnih skupnostih je to seveda nemogoče in neposredno odločanje v lokalni samoupravi je bolj izjema kot pravilo. Za to lahko najdemo predvsem dva pomembna razloga:

- *potrebe, ki se zadovoljujejo v sodobni lokalni skupnosti, so preveč raznovrstne in zapletene, da bi o njih odločali vsi občani,*

- *razvoj lokalne samouprave je v sodobnejših razmerah večinoma privedel do večjih lokalnih skupnosti, v katerih neposredni načini odločanja v praksi niso več možni ali pa potekajo zgolj izjemoma (Grad 1998, 20).*

5.2.1 REFERENDUM

V letih 1997–2013 je bil v MOL izveden le **en** referendum, in sicer leta 2000. Izveden je bil **posvetovalni referendum**, na katerem so v skladu z ZLS še pred ustanovitvijo četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana ugotovili interes meščanov v zvezi z imeni, območji in pravnim statusom četrtnih skupnosti. Referendum je potekal na celotnem območju občine sočasno z volitvami v Državni zbor.

Na **posvetovalnem referendumu** in določitvi referendumskih območij za ustanovitev četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana je imelo volilno pravico **215.293 volivcev**. Glasovalo je **159.377 volivcev**. Volilna udeležba je bila **74,03 %**. Oddanih je bilo **158.894** glasovnic, od katerih je bilo **9.491** neveljavnih, ker so bile prazne ali volja volivca ni bila jasno izražena. Veljavnih glasovnic je bilo **149.403** (glej Poročilo o izidu glasovanja na posvetovalnem referendumu za ustanovitev četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana dne 15. oktobra 2000).

Na referendumu so meščani odločali tako, da so kot volivci obkrožili besedo "za" ali "proti". To je veljalo za vsako referendumsko vprašanje posebej. Prvo vprašanje na referendumu se je nanašalo na območje in ime bodočega ožjega dela Mestne občine Ljubljana, drugo vprašanje pa na pravni status tega območja. Predlog je določal 17 četrtnih skupnosti, in sicer Črnuče, Posavje, Bežigrad, Center, Jarše, Moste, Polje, Sostro, Golovec, Rudnik, Trnovo, Vič, Rožnik, Šiška, Dravljje, Šentvid in Šmarna gora. Izid referenduma ni bil obvezujoč, ampak je imel svetovalni značaj.

Tabela 5.4: Rezultati glasovanja

Referendumsko vprašanje	ZA	PROTI
Ali ste za to, da se na našem referendumskem območju ustanovi četrtna skupnost?	106.583 (71,34 %)	38.270 (25,62 %)
Ali ste za to, da je četrtna skupnost pravna oseba javnega prava?	93.583 (62,64 %)	37.717 (25,25 %)

Vir: MOL

V MOL je bilo tudi nekaj neuspešnih poskusov izvedbe referendumov.

*Ljubljanski Mestni svet je maja 2001 obravnaval in sprejel osnutek spremembe urbanističnega dokumenta, ki naj bi omogočil gradnjo islamskega kulturnega centra. Februarja 2004 je 11.898 Ljubljančanov podpisalo zahtevo za razpis referendumov o gradnji džamije. Ta zahteva je bila po mnenju takratne županje Danice Simšič v neskladju z ustavo, saj je kršila vsaj tri ustavna načela: **svobodno pravico do vere in veroizpovedi, pravico do enakosti verskih skupnosti in pravico do enakosti pred zakonom.***

Mestni svet je zato na predlog županje na ustavno sodišče vložil pobudo za presojo ustavnosti referendumov, kar je sodišče zavrglo, v obrazložitvi pa zapisalo, da v zakonu ni navedena možnost, da občinski svet od sodišča zahteva takšno presojo. Na podlagi tega je islamska skupnost v Sloveniji na ustavno sodišče vložila pobudo za oceno ustavnosti Zakona o lokalni samoupravi, saj ta po njihovem mnenju nikomur ne omogoča, da bi lahko preprečil izvedbo lokalnega referendumov z očitno protiustavnim ciljem omejevanja verske svobode in svobode ustavnosti.

Kljub temu so svetniki na izredni seji sprejeli sklep o razpisu naknadnega zakonodajnega referendumov o gradnji džamije in za datum referendumov določili 23. maj 2004. Pet dni po sprejemu sklepa o razpisu referendumov je županja na ustavno sodišče vložila pobudo za oceno ustavnosti takega sklepa, enako pobudo pa je isti dan na sodišče vložila tudi islamska skupnost.

Sodišče je 28. aprila s petimi glasovi proti enemu odločilo, da do dokončne odločitve zadrži izvajanje odloka o razpisu naknadnega referendumov, saj je ocenilo, da so posledice odložitve izvrševanja izpodbijanih sklepov manjše od posledic, ki bi nastale, če njunega izvrševanja ne bi zadržalo. Županjino zahtevo za presojo ustavnosti sklepa o referendumu so 28. junija, kljub nasprotovanju opozicije, podprli tudi mestni svetniki.

Po dolgotrajnem premisleku je ustavno sodišče 12. julija 2004 odločilo, da sklep o razpisu referendumov odpravi, v obrazložitvi pa zapisalo, da je cilj referendumov preprečiti pripadnikom islamske verske skupnosti izpovedovati vero v objektu, ki je tradicionalen za njihovo izpovedovanje vere in opravljanje verskih obredov (glej MOL).

Kljub odločitvi ustavnega sodišča leta 2004 se zgodba o džamiji na tej točki ne zaključi in se nadaljuje v letu 2008 z novim poskusom za razpis referendumoma.

Ljubljanski Mestni svet je novembra 2008 sprejel prostorski načrt, ki ob Parmovi ulici v Ljubljani predvideva gradnjo islamskega versko-kulturnega centra. Ljubljanski svetnik Mihael Jarc je decembra 2008 vložil pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumoma o delih prostorskega akta za gradnjo džamije ter zahtevo za razpis referendumoma. Ljubljanski svetnik je pred tem zbral 250 podpisov meščanov Ljubljane.

Referendumsko vprašanje se je glasilo: »Ali ste za to, da se v predlogu odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za dele območij urejanja BO 1/1 Lesnina, ŠT 1/1 območje ŽG in ŠO 1/1 Kurilnica (za islamski versko-kulturni center) v 11. členu črta besede in en minaret, ter da se v 13. členu v točki 3. črta tretja alineja, ki se glasi višina minareta je lahko največ 40 metrov?«

Referendumsko vprašanje je bilo razširjeno še na dele 9. člena odloka, ki opredeljuje namembnost objekta oz. objektov in arhitekturo. Pogoj za razpis referendumoma je zbranih 5 odstotkov podpisov vseh Ljubljančanov, kar pomeni slabih 11.000 podpisov.

Pobuda za razpis referendumoma je bila nepopolna v štirih točkah, svetnik Mihael Jarc pa je pobudo dopolnil le v dveh. Soglasja MOL za zbiranje podpisov za razpis referendumoma, prav iz tega razloga ni bilo (glej Zares).

5.2.2 OŽJI DELI OBČINE IN ZBOR OBČANOV

18. člen ZLS opredeli, da se na območju občine lahko ustanovijo ožji deli občine (krajevne, vaške ali četrtne skupnosti). Ožji deli občine opravljajo naloge iz pristojnosti občine, ki se pretežno nanašajo na prebivalce krajevnih skupnosti s pomočjo odprtih procesov odločanja, predvsem preko zbora občanov. Tako je zagotovljeno odločanje o posameznih segmentih javnega življenja, ki so ljudem najbližje, kot so denimo izvajanje kulturnih, športnih, socialnih programov, programov čiščenja in urejanja okolja, pluzenje in odvoz snega, urejanje pokopališč ipd. Naloge in delovanje četrtnih skupnosti MOL so natančno opredeljene v Statutu MOL in Poslovníku Mestnega sveta MOL.

V ožjih delih občine se lahko najlažje izvajajo nestandardne oblike mehanizmov državljske participacije, kot so okrogle mize, forumi, javna srečanja, seminarji ipd. MOL je velika

lokalna skupnost, zato je v praksi težko izvesti zbor občanov za celotno območje občine. Zbor občanov se zato sklicuje samo za območje posamezne četrtne skupnosti (v nadaljevanju ČS).

Zanimalo me je, kako ČS v Ljubljani spodbujajo izvajanje neposrednih oblik odločanja ter participacijo svojih krajanov. Predstavnikom ČS sem po elektronski pošti poslala nekaj kratkih vprašanj in od 17 ČS prejela odgovore le od 3 ČS.

Poslana vprašanja:

Ali v vaši četrtni skupnosti sklicujete zbere krajanov oz. ali do zbora krajanov prihaja spontano (iniciativo za sklic nosijo krajanji sami)?

Če DA – o katerih temah se najpogosteje razpravlja na zborih krajanov?

Ali je bil v vaši ČS kadar koli izveden zbor krajanov?

Kako svet četrtne skupnosti spodbuja sodelovanje prebivalcev pri izvrševanju neposredne demokracije v občini?

Kako ste zadovoljni s sodelovanjem med sveti četrtnih skupnosti in občinskimi organi?

Povzetek odgovorov:

ČS zborov krajanov ne sklicujejo, tudi pobud za sklic s strani krajanov ni.

ČS Šiška je sklicala delni zbor krajanov v letu 2011 za območje med Šišensko in Vodnikovo cesto ter Ulico Pod hribom zaradi prometne problematike.

Cilj je bil doseči soglasje prebivalcev omenjenega območja za predlagano začasno enosmerno ureditev prometa in popolna sanacija Ulice Pod hribom. Soglasje je bilo doseženo. Prometna ureditev je izvršena, sanacija ulice pa je predvidena v letu 2014.

ČS spodbujajo sodelovanje prebivalcev z rednim in stalnim obveščanjem ter informiranjem preko spletnega mesta ČS. ČS imajo svoja glasila, ki izidejo nekajkrat letno. V glasilih so informacije o tem, kako se izvajajo naloge in projekti. Z informiranjem želijo ČS krajanje pritegniti, da aktivno spremljajo izvajanje projektov ter istočasno predlagajo nove projekte oz. opozarjajo na težave. Civilne iniciative, ki se ustanavljajo za posamezna problematična področja se pogosto obračajo tudi na ČS. ČS jim v teh primerih nudijo aktivno

pomoč. K neposrednemu izražanju mnenj so krajanji pozvani v vseh primerih s področja urejanja prostora na območju ČS.

V ČS so načeloma zadovoljni s sodelovanjem med upravo MOL in ČS, vedno pa obstaja manevrski prostor za izboljšanje.

Dejstvo je, da so ČS v MOL po velikosti in številu prebivalcev zelo raznolike. ČS Šmarna gora, ki šteje 4.788 prebivalcev je najmanjša po številu prebivalcev, ČS Šiška pa je po številu prebivalcev 34.251 največja ČS MOL³. Celo najmanjša ČS v MOL po številu prebivalcev je večja od marsikatero občine v Sloveniji, ki šteje manj prebivalcev. Sklepamo lahko, da je izvedba zbora krajanov ČS kot oblike neposredne demokracije glede na obsežnost teritorija in s tem povezano različno problematiko posameznih območij ČS ter glede na število prebivalcev skoraj »misija nemogoče«. Vsekakor bi pa bili izvedljivi delni zbori krajanov za posamezno področje.

Sklepamo lahko, da ožji deli občine danes predstavljajo le organizacijski podaljšek občine in tako dejansko izgubljajo svoj glavni namen. Veliko poudarka je na informiranju in zelo malo na vključevanju krajanov pri sprejemanju odločitev. Klasični zbori občanov se v praksi večinoma ne uporabljajo več, participacije na zborih občanov skoraj ni več. Občanom bi bilo treba povrniti zaupanje v možnost neposrednega odločanja o javnih zadevah kraja in občine. Teme zborov seveda ne morejo biti individualni interesi, ampak teme in interesi, ki so zanimivi in aktualni za vse v skupnosti.

5.2.3 LJUDSKA INICIATIVA

Najmanj 5 % volivcev v MOL lahko zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve organov MOL. Če se zahteva nanaša na razveljavitev splošnega akta Mestnega sveta, mora ta obravnavo zahteve uvrstiti na prvo naslednjo sejo in o njej odločiti najkasneje v treh mesecih od njene uvrstitve na sejo Mestnega sveta. Če se zahteva nanaša na druge odločitve organov MOL, mora pristojni organ o njej odločiti najkasneje v enem mesecu (78. člen Statuta MOL).

---

³Vir podatkov: MNZ – Centralni register prebivalstva

6 PARTICIPACIJA MLADIH

»Mladost je nekaj, kar imajo samo mladi in kar cenijo samo starejši«.

(Agnar Mykle, norveški pisatelj)

V slovenskih občinah obstajajo vsaj tri večje pomembne družbene skupine, ki jim je treba pomagati pri vključevanju v procese odločanja, saj se težje vključujejo v same procese participacije. To so ženske, mladina in tujci. V tem poglavju se bom osredotočila na mladino ter v nadaljevanju predstavila nekaj ukrepov, s katerimi Mestna občina Ljubljana spodbuja mlade k sodelovanju na lokalni ravni.

Mladina je v strokovnih razpravah različno definirana. Ne tako redko jo zamenjujejo ali celo enačijo z otroki, s študenti ali z dijaki in tako vnaprej izključijo najranljivejše skupine mladih – brezposelne, brez statusa študenta oz. dijaka in tiste mlade zaposlene, ki jim tudi zaposlitev še ne omogoča osamosvojitve. Združeni narodi običajno upoštevajo definicijo mladine, oblikovano leta 1985 v mednarodnem letu mladih, in prištevajo med mlade vse, ki so stari od 15 do 24 let. Statistični urad RS, podobno tudi nekatere evropske države, mladino opredeljuje kot mlade ljudi, stare od 15 do 29 let.

Konec leta 2012 je bilo med prebivalci Slovenije 359.349 ali 17,5 % mladih, tj. starih od 15 do 29 let. Demografske napovedi kažejo, da bo v naslednjih 50-ih letih v Sloveniji vse manj mladih. Od leta 1990 do leta 2012 se je število mladih znižalo za več kot 43.000 oseb, do leta 2059 pa naj bi se število mladih znižalo še za nadaljnjih 113.000 oseb. Delež mladih v celotni populaciji bo po projekcijah do takrat upadel za več kot 5 %.

Organizacija združenih narodov je razglasila 12. avgust za mednarodni dan mladih. Na ta dan se posebej razpravlja o vprašanjih, ki zadevajo mlade ljudi po vsem svetu. Mednarodni dan mladih je del širšega Svetovnega akcijskega programa za mladino, cilj katerega je promoviranje blaginje ter načina življenja mladih. Omenjeni program zajema 15 temeljnih področij: izobraževanje, zaposlovanje, revščina in lakota, okolje, uporaba drog, mladoletniško prestopništvo, preživljanje prostega časa, zdravje, dekleta in mlade ženske, HIV/AIDS, informacijska in komunikacijska tehnologija,

medgeneracijska vprašanja, oboroženi spopadi, mešan vpliv globalizacije ter polna in učinkovita udeležba mladih v družbi in pri odločanju⁴ (glej SURS).

Aktivno sodelovanje mladih pri odločitvah in dejavnostih na lokalni in regionalni ravni je ključnega pomena, če hočemo zgraditi bolj demokratično, vključujočo in uspešno družbo. Sodelovanje v demokratičnem življenju skupnosti je več kot zgolj udeležba (aktivna ali pasivna) na volitvah, čeprav je to pomemben sestavni del. Bistvo udeležbe v družbi in aktivnega državljanstva je, da imaš možnost, prostor in podporo, da lahko sodeluješ pri odločanju in vplivaš na odločitve ter se vključuješ v različne dejavnosti in s tem prispevaš h graditvi boljše družbe.

Lokalne in regionalne oblasti so mladim najbližje, zato imajo pomembno vlogo pri spodbujanju njihovega sodelovanja. Lokalne in regionalne oblasti morajo zagotoviti, da se mladi ne le učijo o demokraciji in poslušajo o njej, temveč da imajo tudi možnost, da jo uporabljajo. Udeležba mladih ni zgolj razvoj aktivnega državljanstva in graditev demokracije za prihodnost. Vključenost je pomembna za mladino že zdaj. Tudi ko so še mladi, morajo imeti vpliv pri odločitvah in oblikovanju dejavnosti, ne le pozneje v življenju (revidirana Evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje⁵).

Veliki slovar tujk (2006) besedo participacija definira kot:

1. Sodelovanje, (so)udeležba in 2. sodelovanje državljanov pri odločanju in pri vseh dejavnostih družbenega življenja; sodelovanje zaposlenih pri odločanju ipd.

Drugi pomen participacije pokriva tisto, o čemer govorimo v kontekstu mladih. Da jo ločimo od ostalih, ji pogosto pravimo tudi politična participacija, pri čemer pa odločanja v tem kontekstu ne smemo jemati preveč ozko. Ne gre zgolj za politično v ožjem pomenu besede, ampak pod politično štejemo vsako družbeno življenje.

Participacijo mladih v občinah tako najlažje opredelimo kot vključevanje mladih v procese, polne izzivov, in odločitve, ki sledijo iz splošnih potreb v občini, pri čemer mladim

---

⁴Podatki iz spletne strani Statističnega urada RS

⁵Sprejel jo je Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope na 10. seji, 21. maja 2003, kot odgovor na priporočilo 128.

omogočimo načrtovanje in/ali odločanje o zadevah, ki vplivajo na druge občane. Torej sodelovanje v aktivnostih, vpliv katerih presega udeležene mlade in ima posledice za širšo skupnost. Gre torej za soodločanje mladih pri upravljanju lokalnih javnih zadev.

Najpogostejše razloge za sodelovanje mladih in lokalnih skupnosti lahko strnemo v naslednje ugotovitve po Beočanin (2010):

- mladi imajo pravico, da so vključeni in da je njihov glas slišan v odločitvah, ki jih zadevajo,
- participacija državljanov je nujna za zdravo demokratično družbo,
- programom, projektom in ukrepom za mlade ter druge občane z vključenostjo mladih povečamo pomembnost, učinkovitost ter kredibilnost nasploh,
- spodbujamo občutek solastništva med mladimi in odraslimi v projektih ali programih,
- krepimo sposobnosti vodenja med mladimi,
- omogočimo boljše medsebojno razumevanje in prepoznavanje vrednosti dela enih in drugih,
- omogočimo spoznavanje sposobnosti in izkušenj mladih pri odraslih ter obratno,
- ustvarimo zavezništva med mladimi in odraslimi.

»Enega glavnih ciljev evropske mladinske politike, ki je stalnica vseh evropskih strateških dokumentov na področju mladine, predstavlja zagotavljanje možnosti za vključevanje mladih v procese odločanja in njihovo motiviranje za aktivnejšo udeležbo v političnem, ekonomskem in družbenem življenju« (Praprotnik 2011b, pogl. 2.4).

Aktivna participacija mladih na lokalni ravni omogoča mladim izražanje potreb in interesov ter sodelovanje pri oblikovanju in izvajanju politik, ki vplivajo tudi na njihovo življenje. Po drugi strani omogoča dejavna participacija mladih lokalnim oblastem sprejem politik, s katerimi se mladi strinjajo, so potrebne in se posledično lažje in učinkoviteje izvajajo. Mladi se morajo zavedati družbenih in kulturnih sprememb, ki se dogajajo v skupnosti, skupnost pa jih mora spodbujati pri njihovi aktivni udeležbi. Za slednje je neizogibno potrebno, da se lokalne skupnosti zavedajo koristi, ki jih za njihove politike in demokracijo prinaša večja udeležba mladih pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju lokalnih politik.

Za učinkovito aktivno participacijo mladih pri oblikovanju in sprejemanju lokalnih politik je ključna zagotovitev dveh glavnih predpogojev:

- pravno-institucionalni okvir participacije,
- kulturno okolje oz. družbeno vrednostni okvir – sistem vrednot, ki spodbuja vključevanje mladih, upošteva njihove potrebe, interese in položaj.

Če govorimo o sodelovanju mladih in občinske politike, govorimo o medgeneracijskem sodelovanju posebne vrste. To sodelovanje zaradi svoje redkosti ponuja izziv, ki ga danes še lahko poimenujemo participacija mladih (sodelovanje mladih).

Da bi lahko uresničili čim višjo stopnjo sodelovanja z mladimi, morajo lokalne oblasti v sodelovanju z mladinskimi organizacijami vpeljati ustrezne strukture, ki mladim omogočajo sodelovanje pri odločitvah in razpravah, ki se nanašajo nanje. Sprva gre lahko za neformalne strukture, ki pozneje vsekakor prerastejo neformalni okvir in se v Sloveniji najpogosteje oblikujejo kot:

- **Mladinski sveti** lokalnih skupnosti: združujejo mladinske organizacije na lokalnem nivoju. Spodbujajo dejavnosti mladinskih organizacij, skrbijo za informiranje njihovega članstva in širše javnosti o politiki lokalne skupnosti, predvsem na področjih, ki zadevajo mlade. Preko mladinskih svetov lokalnih skupnosti lahko mladi povedo, kar mislijo, in vplivajo na odločitve, ki so za njih pomembne.

Mladinski sveti lokalnih skupnosti (MSLS) so po opisu Urada Republike Slovenije za mladino⁶ nosilci mladinskega dela in mladinske politike na lokalni ravni ter predstavljajo osnovo za sodelovanje mladih v lokalnih skupnostih. Od sprejetja Zakona o mladinskih svetih v letu 2000 se v posameznih lokalnih skupnostih ustanovljajo kot združevalni in predstavniški organ lokalnih mladinskih organizacij ter lokalnih enot večjih mladinskih organizacij.

- **Komisije za mladinska vprašanja:** imenuje jih župan s sklepom kot svoje posvetovalno telo za proučevanje posameznih zadev iz svoje pristojnosti. Komisija sprejema sklepe ter daje predloge in pobude županu.

---

⁶Urad RS za mladino. Mladinske organizacije. Dostopno na http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinske_organizacije/

- **Odbori za mladino:** v okviru svojega delovnega področja obravnavajo tematiko iz pristojnosti občinskega sveta in dajejo občinskemu svetu mnenja in predloge. Odbor lahko predlaga občinskemu svetu v sprejem odloke in druge akte iz njegove pristojnosti (glej Mladi in občina, sodelovanje generacij).

Slika 6.1: Občine z Mladinskimi sveti v Sloveniji

Vir: Mladi odpiramo prostor.

6.1 SPODBUJANJE SODELOVANJA MLADIH V LOKALNEM ŽIVLJENJU IN MESTNA OBČINA LJUBLJANA

»Mladi med 13. in 30. letom (več kot 54.000 jih je) predstavljajo 20 % vseh meščanov in meščank v Ljubljani. Če tej številki dodamo še mlade, ki v Ljubljani kot univerzitetnem, kulturnem in državnem središču, živijo začasno ali se dnevno zadržujejo zaradi študija, dela ali ustvarjanja, se nemudoma izkaže, da je Ljubljana mesto mladih« (MOL).

Mestna občina Ljubljana je pridobila certifikat **Mladim prijazna občina**. To je projekt, ki ga izvajajo organizacije v okviru konzorcija *Mladi odpiramo prostor: vzpostavljanje in razvoj lokalnih mladinskih politik*⁷ v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije in pod častnim pokroviteljstvom Predsednika RS.

---

⁷Projekt delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport.

Projekt *Mladi odpiramo prostor: vzpostavljanje in razvoj lokalnih mladinskih politik* se ukvarja z naslavljanjem relativno nizke stopnje razvitosti mladinskih organizacij v določenih lokalnih okoljih. Eden od namenov projekta je tako okrepiti vlogo mladih in mladinskih struktur v lokalnih okoljih, kjer strukture obstajajo, a njihovo delovanje ni dovolj učinkovito.

Certifikat *Mladim prijazna občina* se za obdobje štirih let podeli tistim samoupravnim lokalnim skupnostim, ki v prijavi na poziv izkažejo uspešno izvajanje ukrepov s področij vertikalnih in horizontalnih mladinskih politik.

Področja vertikalnih in horizontalnih mladinskih politik zajemajo ukrepe, ki so usmerjeni v integracijo novih generacij mladih (tj. oseb, starih od 15 do vključno 29 let) v posamezne dele družbenega življenja, predvsem pa v spodbujanje čim hitrejšega osamosvajanja mladih. Pri oceni uspešnosti izvajanja ukrepov je poseben poudarek namenjen področjem participacije mladih, systemskega ukvarjanja na področju mladine, izobraževanja, mobilnosti, zaposlovanja, stanovanjske politike, informiranja mladih in mladinskega organiziranja (glej Javni poziv za pridobitev certifikata *Mladim prijazna občina*).

6.1.1 PRIMERI DOBRIH PRAKS SODELOVANJA MLADIH V LOKALNEM ŽIVLJENJU

V nadaljevanju povzemam nekaj primerov dobrih praks, ki so bile izvedene v Mestni občini Ljubljana v sklopu projekta *Aktivna politika mladih*.

*Namen projekta **Aktivna politika mladih** je vzpostaviti komunikacijski most in trajen strukturiran dialog med mladimi in lokalnimi političnimi odločevalci. Projekt poudarja predvsem aktivno participacijo mladih pri sprejemanju političnih konsenzov na lokalni ravni in opozarjanje lokalnih političnih odločevalcev na ranljivost mladih pri oblikah prve zaposlitve v lokalni skupnosti. V projekt so bili vključeni zainteresirani mladi do 30. leta starosti, ki prihajajo iz Četrtna skupnosti Šmarna gora in Četrtna skupnosti Šentvid, ki sta hkrati glavna javna akterja projekta. Projekt **Aktivna politika mladih** je potekal v organizaciji Športnega društva Šmartno Tacen in v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana, Četrtno skupnostjo Šmarna gora in Četrtno skupnostjo Šentvid (Občina Ajdovščina, *Mladi odpiramo prostor*).*

Športno društvo Šmartno Tacen: Mladinski akter je organiziral in povezal večje število mladih v skupno jedro. Udeleženci projekta so vodili mladinske seje po zgledu sej Sveta četrtnih skupnosti, ki sta se jih kot predstavnika mladih udeleževala predsednik in

podpredsednik. Udeleženci so si z drugimi udeleženi družbi izmenjevali pridobljene izkušnje preko spleta in na srečanjih.

Četrtna skupnost Šmarna gora in Četrtna skupnost Šentvid: Mladim so omogočili udeležbo na rednih in izrednih sejah Sveta četrtna skupnosti. S tem so dali mladim dober zgled za izvedbo mladinskih sej, ki so jih oblikovali sami.

Mestna zveza tabornikov Ljubljana – fotoorientacija: Fotoorientacija je kontinuirana aktivnost, ki se v mestnem okolju Ljubljane izvaja že več let. Organizirana je bila s strani enega od ljubljanskih taborniških rodov, zadnje čase je organizacijo in izvedbo prevzela Mestna zveza tabornikov. K dopoldanski aktivnosti se lahko priključijo ne le taborniki, ampak tudi vsi naključni mimoidoči. Medgeneracijska udeležba je zaželeno. Namen fotoorientacije je aktivno in kakovostno preživljanje prostega časa, spoznavanje Ljubljane in njenih skritih kotičkov, poleg tega projekt spodbuja neformalno izobraževanje na različnih področjih, razvijanje občutka za odgovornost in druženje ter skrbi za promocijo prostovoljstva (glej Mladi in občina, sodelovanje generacij).

Mestna občina Ljubljana odgovorno in aktivno pospešuje integracijo mladih v vse sfere mestnega življenja. Poleg tega prepoznava v sodelovanju z mladimi pri odločitvah in aktivnostih v Ljubljani utrjevanje skupnosti aktivnih, demokratičnih, kritično razmišljajočih in solidarnih meščanov in meščank. Mladi so zato vključeni v vse programske, strateške dokumente občine: od njihove primarne strategije na področju vzgoje in izobraževanja do dokumentov na področjih kulture, socialnega varstva, prometne politike, mednarodnega sodelovanja, športa in prostorske politike. Mestna občina si prizadeva, da bi mladi Ljubljano občutili in doživljali kot okolje, ki ponuja možnosti, ideje, prostor in podporo za njihovo delovanje. Zato izvaja številne formalne in neformalne ukrepe ter aktivnosti tako za mlade v mladinskih organizacijah kot za mlade izven organizacij.

Za neposredno delo z mladimi je Mestna občina Ljubljana že v devetdesetih letih ustanovila Urad za mladino in se tako sistemsko lotila področja, ki se ukvarja z mladimi in s podporo nepridobitnim organizacijam na področju mladinskega dela. V okviru te službe zagotavlja sofinanciranje mladinskih organizacij, pogoje za njihov razvoj in delovanje ter dejavnosti informiranja, ozaveščanja in svetovanja. S posebnim ciljem motiviranja, aktiviranja in zagotovitve kakovostnega preživljanja prostega časa velikemu številu neorganiziranih mladih je leta 2008 začela tudi s sistematičnim odpiranjem mladinskih centrov v četrtih skupnostih,

ki od leta 2009 delujejo pod okriljem Javnega zavoda Mladi zmaji – centra za kakovostno preživljanje prostega časa otrok in mladine.

Na ključnih področjih sektorskih mladinskih politik velja med ukrepi in aktivnostmi Mestne občine Ljubljana za mlade posebej izpostaviti spodbujanje izobraževanja osipnikov, podporo raziskovalni dejavnosti mladih, zagotavljanje obvezne študijske prakse v četrtih mladinskih centrih v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo Univerze v Ljubljani, prednostno obravnavo mladih talentov na področju podjetništva pri dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem in spodbujanje uporabe koles s projektom *Mestno kolo: BicikeLJ*. Z omenjenimi in raznovrstnimi drugimi ukrepi na področju mladine Mestna občina Ljubljana mladim ponuja konstruktivno, vključujoče, spodbudno in prijazno okolje (glej Mladi in občina, sodelovanje generacij).

Dejstvo je, da so mladi v Sloveniji čedalje manj zainteresirani za dogajanje v njihovi lokalni skupnosti, čedalje manj so pripravljeni sodelovati v javnem življenju ter postajajo vedno bolj »nepolitični, pasivni« do politične oblasti, kar se kaže v nizki stopnji udeležbe na lokalnih volitvah in v drugih oblikah neposrednega uresničevanja oblasti. Državlјanska pismenost postaja za mladega človeka iz dneva v dan pomembnejša, in sicer tako zelo, kot so pomembne njegove informacijska, komunikacijska in socialna pismenost. Mladi morajo začutiti, da je tudi lokalna demokracija v Sloveniji zelo pomembna oblika uresničevanja demokracije ter da je kot taka tudi priznana oz. zagotovljena v tako pomembnem dokumentu, kot je ustava. Spoznati morajo, da je participacija ljudi v lokalni politiki način, s katerimi lahko ljudje izražajo svoje mnenje o javnih zadevah in sodelujejo v različnih oblikah in organih lokalnih skupnosti. Seznanjeni morajo biti tudi s tem, da so v Sloveniji lokalne volitve v primerjavi s parlamentarnimi žal večkrat zapostavljene, pa tudi s tem, da so na lokalni ravni možne različne oblike politične participacije. Mladi naj bi se s pomočjo demokratične vzgoje učili »iz življenja v življenje« (Židan 2005, 259).

Eden od kazalcev politične participacije mladih je tudi starostna meja za članstvo mladostnikov v političnih strankah. Medtem ko v posameznih evropskih državah ni zakonske omejitve glede starosti, pri kateri mladoletna oseba lahko postane član politične stranke (Belgija, Nizozemska, Švica, Velika Britanija), v Zvezni Republiki Nemčiji, v Španiji in Luksemburgu starši lahko otroku pred polnoletnostjo prepovedo

včlanitev. Slovenski zakon o političnih strankah določa, da lahko mladoletna oseba, ki je stara najmanj petnajst let, postane članica oz. član mladinske organizacije (podmladka) v stranki, članica oz. član stranke pa šele s pisno privolitvijo svojega zakonitega zastopnika. (Lavtar 2007, 78).

Mladi za aktivno participacijo velikokrat potrebujejo le spodbudo in prostor, kjer lahko uresničujejo svoje ideje. Mladinske organizacije in društva so tista, ki nudijo mladim podporo in spodbudo za izražanje svojega mnenja in uresničevanje svojih potreb. Združujejo mlade s podobnimi interesi, pod njihovim okriljem imajo mladi dovolj svobode in prostora, da lahko uresničujejo svoje želje in s tem pomembno prispevajo k oblikovanju družbe kot celote, se s tem razvijajo v aktivne, odgovorne državljane in duhovno rastejo.

Zato je pomembno, da lokalne oblasti prepoznajo pomen mladinskega organiziranja za celotno lokalno skupnost in podpirajo te organizacije na lokalni ravni, spodbujajo njihov obstoj in jim nudijo tako finančno kot tehnično pomoč (prostor za delovanje, izposojajo tehnične opreme, možnost svetovanja ...). Večina jih namreč deluje na bazi prostovoljstva in navdušenja mladih posameznikov.

7 ANALIZA ANKETE O UDELEŽBI OBČANOV PRI LOKALNI DEMOKRACIJI

Ker se praksa navadno razlikuje od teorije, sem želela preveriti, kakšna je dejanska seznanjenost civilne družbe oz. občanov Mestne občine Ljubljana z oblikami neposrednega odločanja v lokalni skupnosti. Zanimalo me je, ali so zapisani člani Ustave RS, Zakona o lokalni samoupravi in statuta občine, ki obravnavajo temo neposrednega odločanja le mrtva črka na papirju ali pa so ti pri občanih dejansko poznani in uveljavljeni. Prav tako me je zanimalo, v kolikšni meri, če sploh, so občani zainteresirani za lokalno politiko in ali menijo, da lahko sami vplivajo nanjo.

Za raziskovanje udeležbe pri lokalni demokraciji sem uporabila metodo anketiranja in na podlagi naključnega vzorca analizirala rezultate. Na spletno stran <http://kwiksurveys.com> sem postavila anketo z naslovom *Lokalna demokracija v Mestni občini Ljubljana*, na katero sem prejela 98 odgovorov. Anketiranje je potekalo v mesecu oktobru 2013, postopek je bil izveden elektronsko. Anketo sem razposlala tudi na Mestno občino Ljubljana, UE Ljubljana, nekaterim društvom in vsem četrtnim skupnostim v Mestni občini Ljubljana.

Anketni vprašalnik je vseboval dvaindvajset vprašanj, ki so bila razdeljena na več sklopov. V prvem delu so splošna demografska vprašanja, kot so spol, starost, stopnja izobrazbe, pomembnost volilne pravice, stopnja interesa za politiko. Stopnja izobrazbe anketirancev me je zanimala predvsem z vidika politične participacije. Na politično participacijo vpliva veliko dejavnikov, veliko avtorjev pa navaja, da je izobrazba eden najpomembnejši med njimi, med drugimi tudi Aina Gallego (2008). Avtorica na podlagi podatkov iz raziskave European Social Survey ugotavlja, da ima izobrazba velik pozitiven vpliv na politično participacijo, kar pomeni, da bolj izobraženi ljudje pogosteje sodelujejo v različnih političnih aktivnostih. V drugem delu vprašalnika so vprašanja povezana s poznavanjem in sodelovanjem občanov v neposrednih in posrednih oblikah odločanja. Zadnji del vprašalnika pa se navezuje na dialog občanov s predstavniki lokalnih organov.

Zaradi enostavnejše oblike ankete ter lažje analize odgovorov so bila vprašanja sestavljena tako, da so anketiranci lahko izbirali med DA, NE in ostalimi možnimi odgovori. Občanom so bile ponujene alternative, pri čemer so se opredelili za tisto trditev, s katero se v največji meri strinjajo.

Analiza celotne ankete je potrdila hipotezo v uvodu, ki pravi, da upada zaupanje v izvoljene predstavnike lokalne oblasti, kar se odraža tudi v slabi udeležbi, predvsem v institucijah lokalne neposredne demokracije. Volitve se za sodobne državljane kažejo kot najpomembnejša možnost njihovega vplivanja na oblikovanje lokalnih javnih zadev.

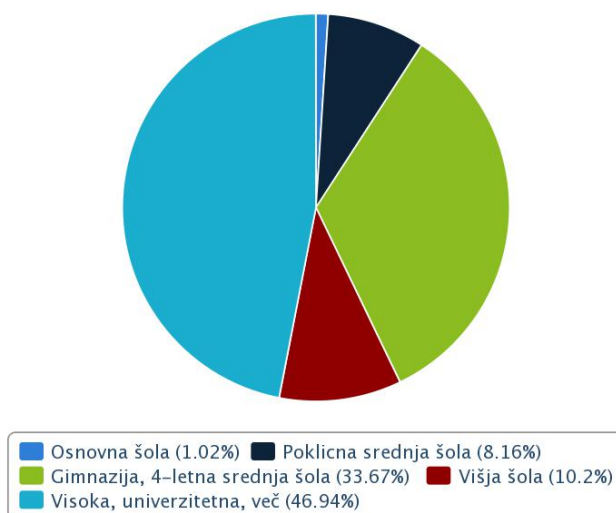
Poudariti je treba, da gre za vzorec, ki je premajhen, da bi lahko govorila o splošnih opažanjih in trendih, vendar kljub temu daje določene rezultate, s katerimi lahko dobimo približno predstavo o stanju lokalne demokracije v MOL.

Graf 7.1: Starost in spol anketirancev

Graf 7.2: Stopnja izobrazbe anketirancev

Vaša dokončana stopnja izobrazbe?

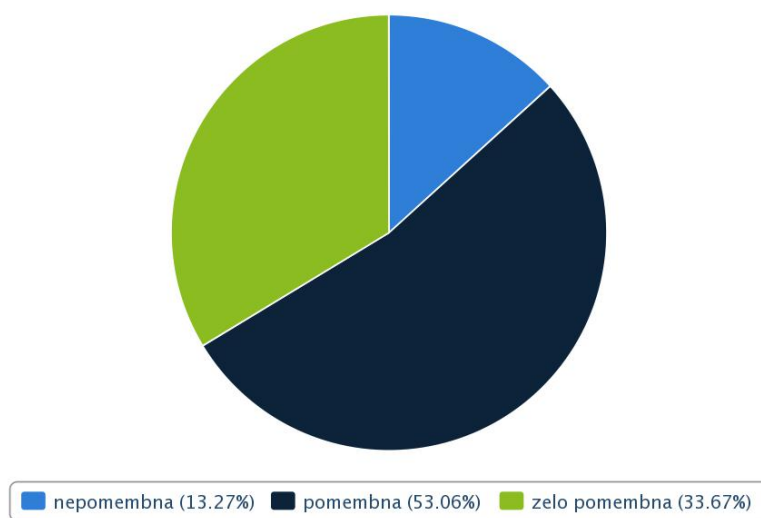

Anketa je zajela 98 občanov in občank Mestne občine Ljubljana. V splošnem delu ankete sem predstavila spol, starostno strukturo ter dokončano stopnjo izobrazbe anketirancev. Med anketiranimi je prevladovala starostna skupina 20–30 let (**39,8 %**), sledi starostna skupina 31–40 let (**15,31 %**), nato skupina nad 50 let, tem pa sledijo anketirani med 41–50 let. Le **2,04 %** anketiranih je bilo starih pod 20 let. Razvidno je, da je na anketo v večji meri odgovarjala mlada populacija, ki naj bi se tudi najbolj aktivno vključevala v politično življenje v lokalni skupnosti. Razlika zastopanosti med moškimi in ženskami je bila precejšnja, in sicer **49,98 %** v prid žensk.

Graf 7.2. prikazuje strukturo izobrazbe anketirancev. Največji delež predstavljajo anketiranci, ki imajo visoko, univerzitetno ali več (**46,94 %**), sledijo jim anketiranci z dokončano gimnazijo ali štiriletno srednjo šolo.

Graf 7.3: Ocena pomembnosti volilne pravice

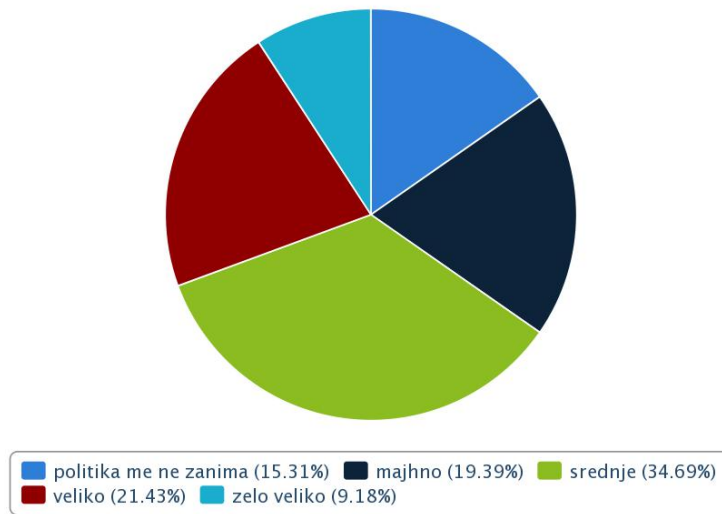
Kako pomembna je za vas volilna pravica?

Anketiranci so ocenjevali, kako pomembna se jim zdi volilna pravica za vključevanje v družbeno in politično življenje. Kot sem izpostavila že v hipotezi v uvodu, je volilna pravica osnovna prvina pri sodobnem pojmovanju demokracije. Kar **53,06 %** anketirancev meni, da je volilna pravica pomembna, **33 %** pa je mnenja, da je zelo pomembna. Le dobrih **13 %** anketirancev se s tem ne strinja. Lahko sklepamo, da se občani zavedajo pomembnosti volilne pravice, čeprav morda velikokrat njene moči ne izkoristijo, saj se volitev ali drugih oblik prakticiranja demokracije ne udeležujejo.

Graf 7.4: Ocena interesa za politiko

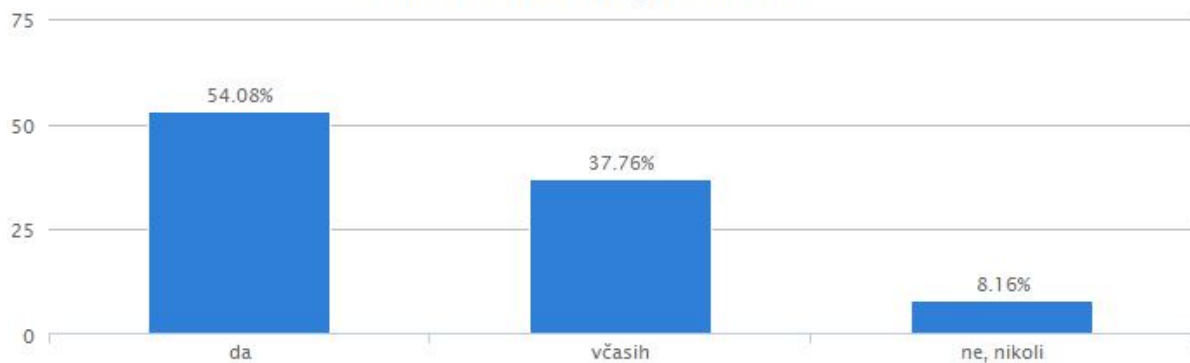
Kako bi ocenili svoj interes za politiko?

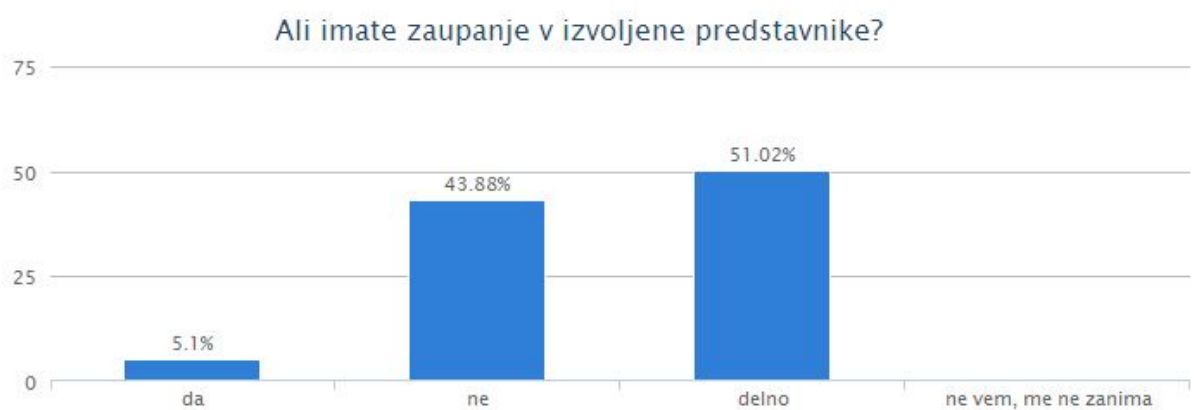
Največ anketirancev (**34,69 %**) ocenjuje, da je njihov interes za politiko srednji, sledijo anketiranci, katerih interes za politiko je velik. Slabih **35 %** vprašanih je povedalo, da je njihov interes za politiko majhen oz. jih politika sploh ne zanima.

Graf 7.5: Udeležba na volitvah

Ali se redno udeležujete volitev?

Graf 7.6: Zaupanje v izvoljene predstavnike

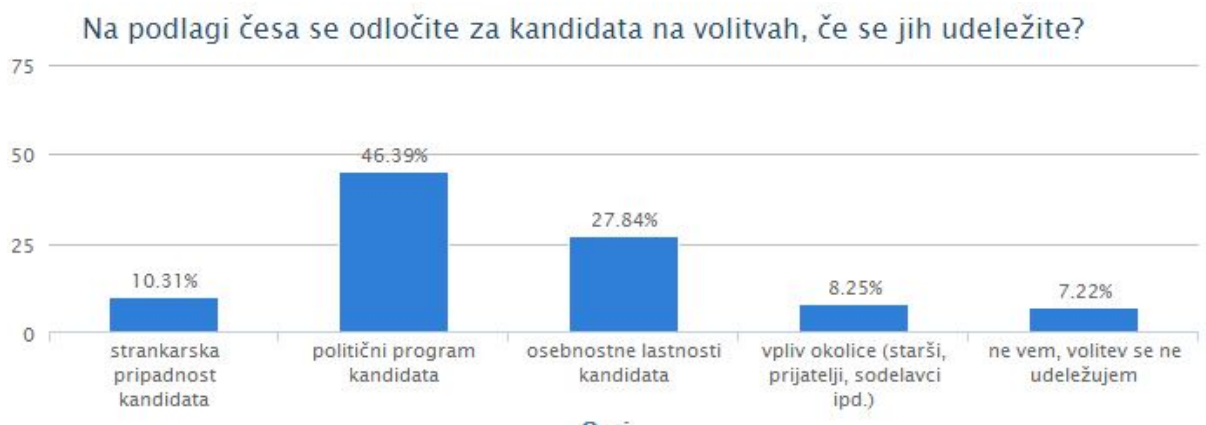

Zanimalo me je, koliko vprašanih Ljubljancev se udeležuje volitev. Iz grafa 7.5. lahko razberemo, da se volitev redno udeležuje dobrih **54 %** vprašanih, slabih **38 %** pa le včasih. Presenetljivo je dejstvo, da ima zaupanje v izvoljene predstavnike le **5,1 %** vprašanih, **43,88 % vprašanih** izvoljenim predstavnikom ne zaupa, **51 %** vprašanih pa jim zaupa le delno. Tako nizka stopnja zaupanja v izvoljene predstavnike je resnično zaskrbljujoča.

Graf 7.7: Vpliv na končno odločitev

Graf 7.8: Odločitev za kandidata

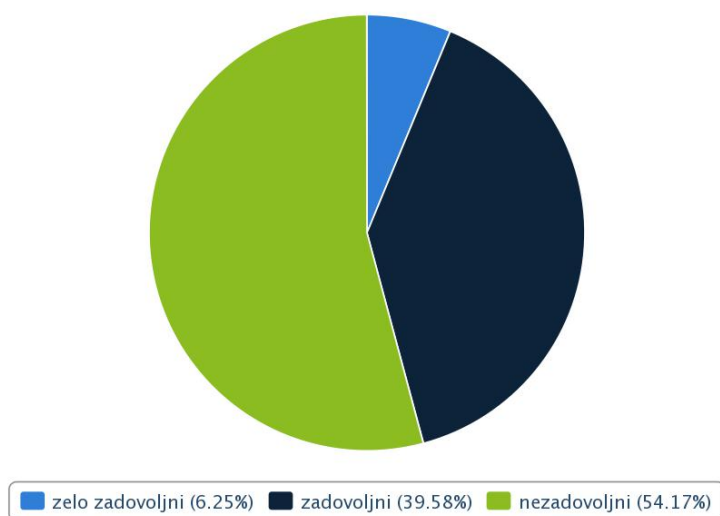

18,37 % vprašanih meni, da s svojo udeležbo na volitvah ne morejo ničesar spremeniti, **52 %** ne verjame, da lahko kaj spremenijo, in dobrih **28 %** vprašanih je mnenja, da imajo vpliv na končno odločitev ter da lahko prispevajo k spremembi.

Graf 7.8. se navezuje na vprašanje, pri katerem me je zanimalo, kaj vpliva na odločitev, koga posameznik voli, če se udeleži volitev. Največ vprašanih se odloči na podlagi političnega programa kandidata (**46,39 %**), sledi pa mu odgovor osebnostnih lastnosti kandidata (**27,84 %**). Strankarska pripadnost je na tretjem mestu in je dobila le **10,31 %** odgovorov. Iz slednjega lahko sklepamo, da na lokalnih volitvah ljudje glasujejo predvsem za osebe in ne za stranke. Le **8,25 %** vprašanih pa se odloči na podlagi vpliva okolice (posvetovanje s starši, prijatelji, sodelavci ipd.).

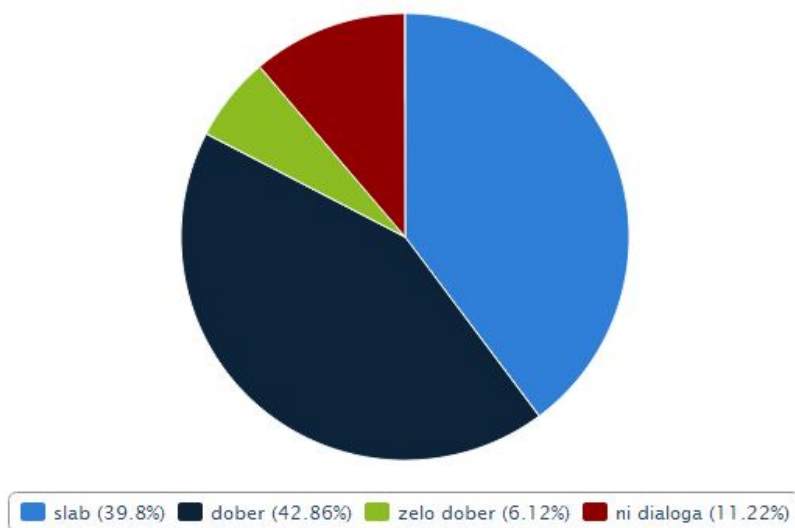
Graf 7.9: Zadovoljstvo s trenutnim stanjem demokracije v občini

Kako ste zadovoljni s trenutnim stanjem demokracije v vaši občini?

Graf 7.10: Kakšen je dialog med občinskimi organi in občani v občini?

Kakšen je po vašem mnenju dialog med občinskimi organi in občani v vaši občini?

Več kot polovica vprašanih (**54,17 %**) je nezadovoljnih s stanjem demokracije v občini, zadovoljnih je **39,58 %**, zelo zadovoljnih pa zgolj **6,25 %**. Da je dialog med občinskimi organi in občani v občini slab oz. da dialoga sploh ni, meni več kot polovica vprašanih, da je dialog zelo dober, jih meni le **6,12 %**.

V nadaljevanju so predstavljeni odgovori o neposrednih oblikah demokracije ter uporabi pravic do neposrednega odločanja na lokalni ravni.

Graf 7.11: Poznavanje oblik neposrednega odločanja

Ali poznate oblike neposrednega odločanja (referendum, zbor občanov, ljudska iniciativa)?

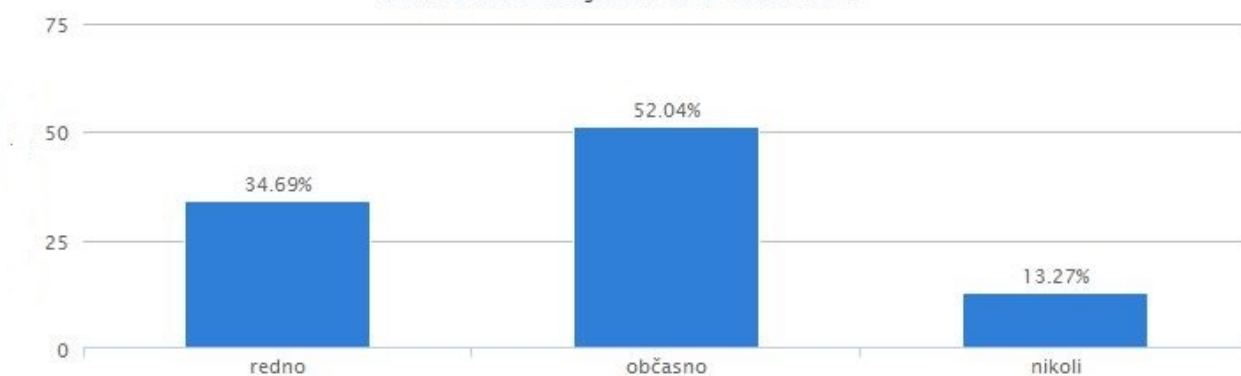
Graf 7.12: Katera oblika neposredne demokracije se vam zdi najbolj ustrezna?

Katera oblika neposredne demokracije se vam zdi najbolj ustrezna?

Graf 7.13: Udeležba na referendumih

Ali se udeležujete referendumov?

Graf 7.14: Sodelovanje pri ljudski iniciativi in zboru občanov

Nad rezultati (glej graf 7.11) sem bila presenečena, saj sem pesimistično pričakovala, da občani v MOL ne poznajo in ne prebirajo statuta občine, Ustave RS ali zakonov, ki se tičejo lokalnih pravic in dolžnosti. Na vprašanje *Ali poznate oblike neposrednega odločanja (referendum, zbor občanov, ljudska iniciativa)?* je kar **90,82 %** vprašanih odgovorilo z DA. Najbolj ustrezna oblika neposredne demokracije se jim zdi referendum (**45,91 %**), sledi ljudska iniciativa in zbor občanov. Redno se referendumov udeležuje slabih **35 %** vprašanih, občasno pa **52 %**. Skrbi nas lahko dejstvo, da ostajajo ostale oblike neposredne demokracije slabo razvite, saj je zgolj **22,45 %** vprašanih dalo pobudo ali aktivno sodelovalo pri ljudski iniciativi ali zboru občanov.

Tabela 7.1: Vpliv stopnje izobrazbe na udeležbo na volitvah in referendumih

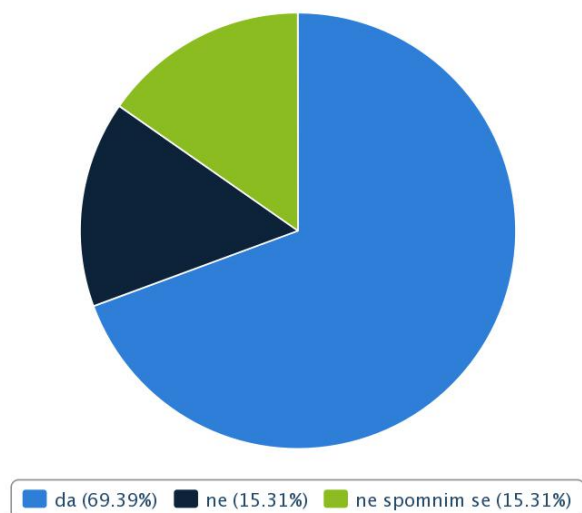
Stopnja izobrazbe	Ali se redno udeležujete volitev?		Ali se udeležujete referendumov?	
	DA	VČASIH	DA	VČASIH
Višja šola, visoka, univerzitetna, več med vsemi vprašanimi	32,65 %	17,35 %	20,40 %	27,55 %

Želela sem preveriti trditev, ali ima izobrazba res velik pozitiven vpliv na politično participacijo, kot trdijo nekateri avtorji. Delež vprašanih, ki imajo dokončano višjo šolo, visoko, univerzitetno ali več, je bil med vsemi, ki so odgovorili na vprašalnik, **57,17 %**. Volitev se redno udeležuje dobrih **54 %** vprašanih, od tega je **32,65 %** teh, ki imajo dokončano višjo šolo, visoko, univerzitetno ali več. Redno se referendumov udeležuje slabih **35 %** vprašanih, od tega je **20,40 %** občanov, ki imajo dokončano višjo šolo, visoko,

univerzitetno ali več. Na primeru MOL ugotavljam, da drži, da ima izobrazba pozitiven vpliv na politično participacijo.

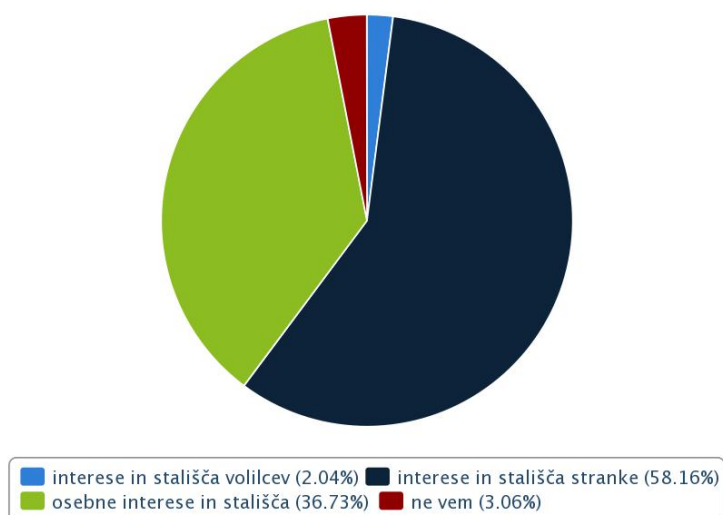
Graf 7.15: Udeležba na lokalnih volitvah 2010

Ali ste se udeležili lokalnih volitev leta 2010?

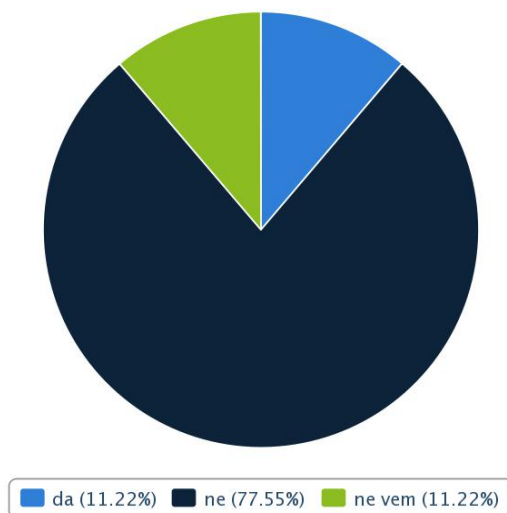
Graf 7.16: Zastopanje stališč

Čigave interese in stališča zastopajo izvoljeni predstavniki?

Graf 7.17: Možnost kandidature za politično funkcijo

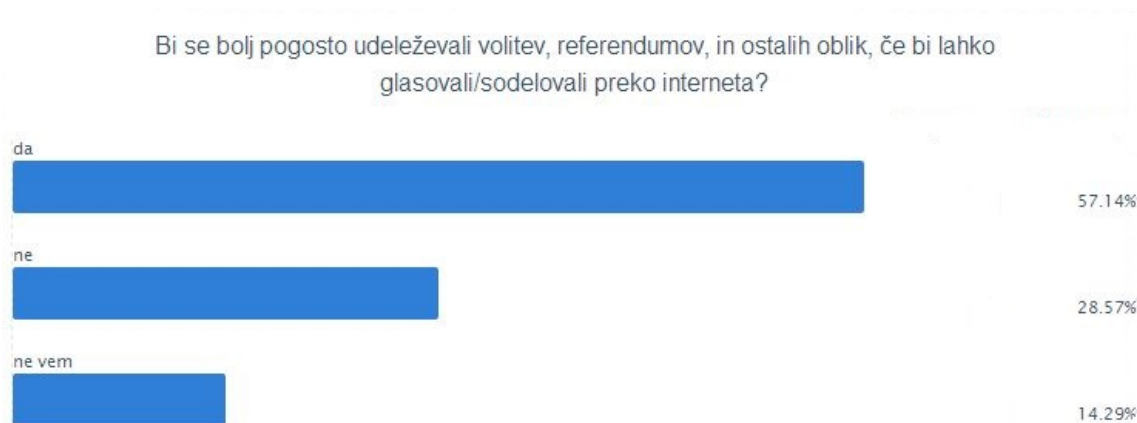
Ali bi kandidirali za kakšno politično funkcijo?

Odstotek vprašanih, ki so se udeležili lokalnih volitev leta 2010 v MOL, je kar visok, in sicer **69,39 %**. Vprašani so mnenja, da izvoljeni predstavniki, ko enkrat nastopijo na svoji funkciji, zastopajo predvsem interese in stališča svojih strank (**58,16 %**). Sledi odgovor, da zastopajo svoje interese in stališča (**36,73 %**), zgolj **2,04 %** vprašanih pa je mnenja, da zastopajo interese in stališča volivcev. Le dobrih **11,22 %** vprašanih bi se v prihodnosti odločilo za kandidaturo za politično funkcijo.

Na tej točki se lahko še enkrat ustavimo in ugotovimo, da je stopnja zaupanja ljudi v izvoljene predstavnike izredno nizka oz. celo porazna. Predvidevamo lahko, da je posledica izgube zaupanja tudi upad interesa prebivalcev za aktivno udeležbo pri dogajanjih v njihovi občini. Na žalost je politična kultura v Sloveniji na zelo nizki ravni. Izvoljeni predstavniki ljudstva se po izvolitvi le redkokdaj spomnijo svojih predvolilnih obljub in te uresničijo. Dejstvo je tudi, da jim politični sistem to omogoča in ni nekih sistemskih vzvodov, ki bi omogočili ljudem odstavitev izvoljenega predstavnika, ki ne izpolnjuje svojega programa, na podlagi katerega je bil izvoljen. Preveč pogosto se dogaja, da izvoljeni predstavniki skrbijo le za svoje lastne interese in interese svojih strank ter nikoli ne odgovarjajo za svoja velikokrat tudi nezakonita dejanja. Vsa ta dejstva le še povečujejo apatijo med ljudmi in vse večjo odtujenost posameznikov od političnega dogajanja, tako na lokalni kot na državni ravni.

Graf 7.18: Participacija preko interneta

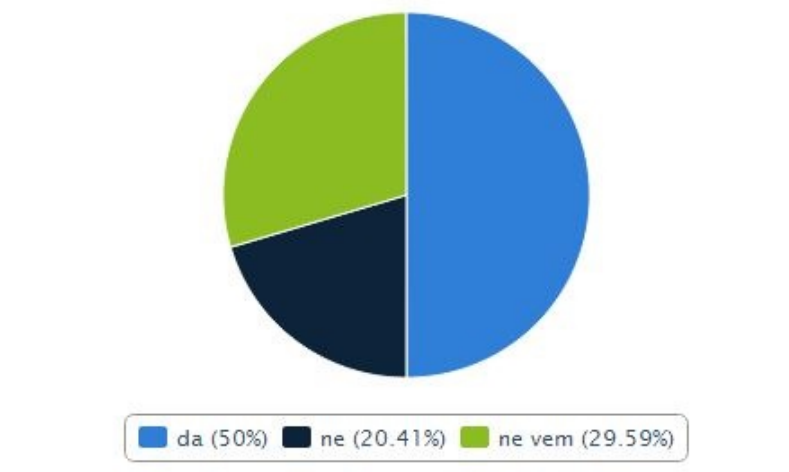

Zanimalo me je, ali bi se vprašani bolj pogosto udeleževali volitev in ostalih oblik političnega delovanja, če bi jim bilo sodelovanje omogočeno preko interneta. Družba postaja čedalje bolj globalna in neprestano razvijajoča se informacijska tehnologija nudi veliko novih možnosti za vključevanje in sodelovanje posameznikov v procesih odločanja. Tehnološke inovacije razširjajo prostor, vprašanje je le, kako in na kakšen način jih bomo vključili in uporabili na področju lokalne samouprave ter lokalne demokracije. Več kot **57 %** jih je odgovorilo pritrdilno, **14,29 %** se jih ni moglo opredeliti, **28,57 %** pa jih zaradi interneta ne bi bolj sodelovalo. Še vedno je visok odstotek ljudi, ki jih niti uvedba novih tehnologij ne bi prepričala k večjemu sodelovanju (28,57 %). Ti posamezniki ostajajo pasivni kljub temu da bi z uvedbo novih oblik, kot so elektronsko sodelovanje in glasovanje, lahko prihranili čas in denar. Glasovali bi lahko iz udobja svojega doma ali od kjer koli drugod po svetu. Vsekakor je treba narediti nekaj velikih korakov na tem področju in tako povečati zanimanje ljudi za politiko ter povečati udeležbo na volitvah.

V zadnjem delu ankete me je zanimalo predvsem to, kaj občani menijo o izvoljenem županu, na kakšen način, če sploh, poskušajo vzpostaviti komunikacijo z lokalno oblastjo in kakšno je njihovo zadovoljstvo z delovanjem uprave, župana in Mestnim svetom v MOL.

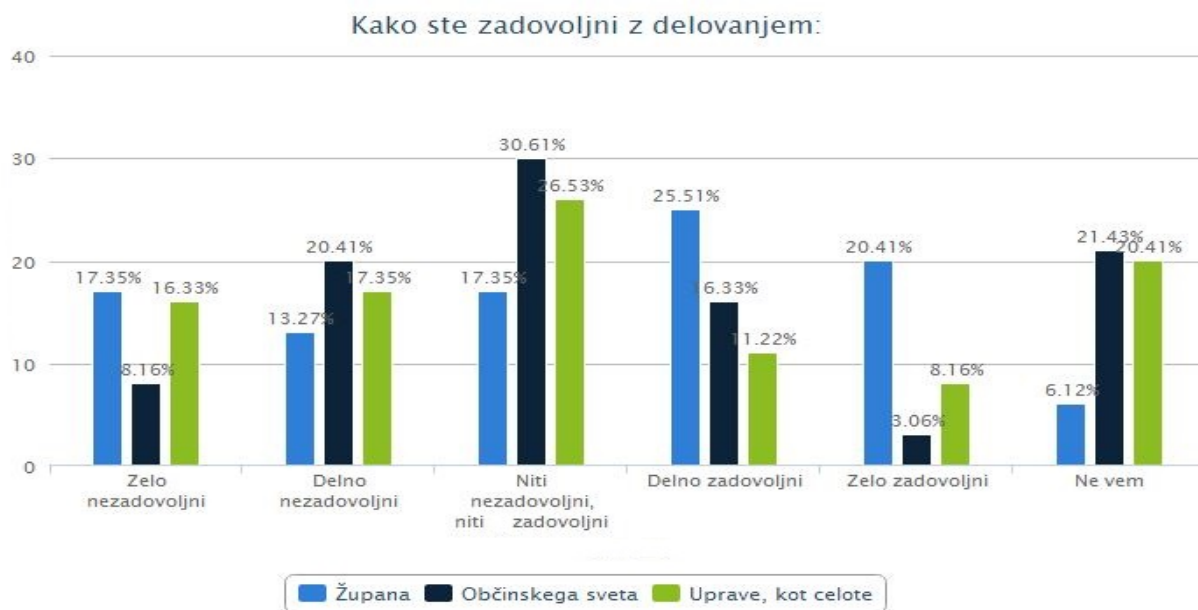
Graf 7.19: Dostopnost župana

Menite, da je župan Mestne občine Ljubljana dostopen in odprt za težave svojih občanov?

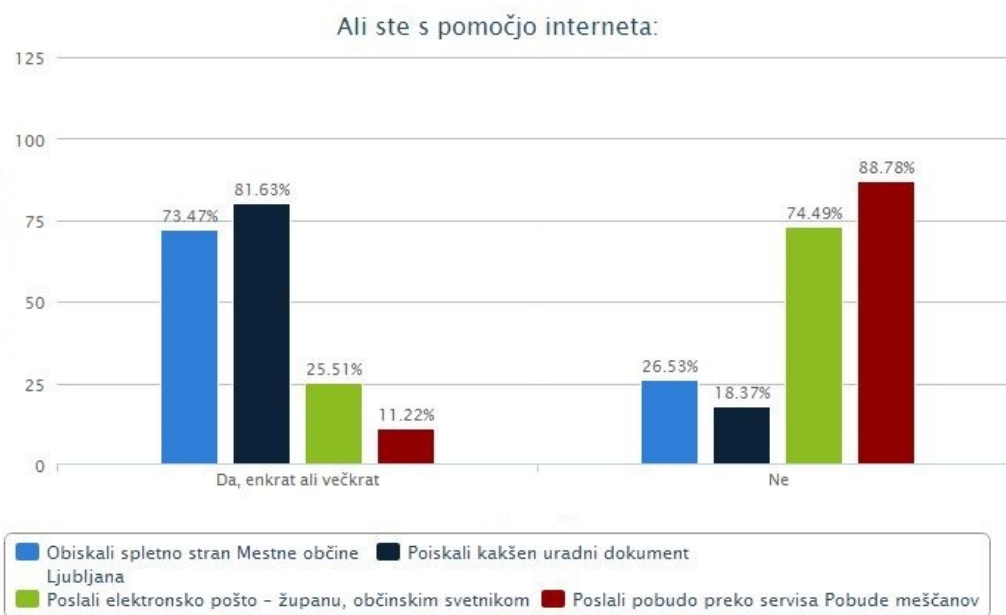

50 % vprašanih je mnenja, da je župan MOL dostopen in odprt za težave svojih občanov. Odstotek Ljubljančanov, ki menijo, da lahko županu zaupajo svoje težave in da jih bo ta upošteval, je dokaj visok, predvsem če ga primerjamo s podatkom o zaupanju v izvoljene predstavnike (glej graf 7.6.), kjer je imelo zaupanje v izvoljene predstavnike le **5,1 %**. To lahko pripišemo tudi dejstvu, da se župan voli neposredno in ima posebno integrativno vlogo v občini. Občani volijo osebo in se z osebo tudi lažje poistovetijo. Neopredeljenih je bilo slabih **30 %**.

Graf 7.20: Zadovoljstvo občanov

Graf 7.21: Komunikacija v lokalni skupnosti

Zelo zadovoljnih z delovanjem župana je **20,41 %** vprašanih Ljubljančanov, odstotek zelo nezadovoljnih je malenkost nižji, in sicer **17,35 %**. Najvišji je odstotek občanov, ki so z delovanjem župana delno zadovoljni (**25,51 %**). Neopredeljenih je **6,12 %**. Zelo zadovoljnih z delovanjem občinskega sveta je le **3,06 %**, **30,61 %** jih ni niti zadovoljnih niti nezadovoljnih in **8,16 %** zelo nezadovoljnih. Zelo zadovoljnih z delovanjem uprave kot

celote je **8,16 %** vprašanih, **16,33 %** pa je zelo nezadovoljnih. Največ (**26,53 %**) je takšnih, ki niso niti zadovoljni niti nezadovoljni. Na splošno lahko sklepamo, da so občani najbolj zadovoljni z delovanjem župana, zadovoljstvo z delovanjem občinskega sveta in uprave kot celote pa je na približno isti ravni.

Največ občanov je s pomočjo interneta poiskalo kakšen uradni dokument (**81,63 %**), dobrih **73 %** jih je vsaj enkrat ali večkrat obiskalo spletno stran Mestne občine Ljubljana, **25,51 %** jih je poslalo elektronsko pošto županu ali občinskemu svetniku, **11,22 %** vprašanih pa je poslalo pobudo preko servisa *Pobude meščanov*. Vsekakor je zaznati, da občani uporabljajo internet kot sredstvo komunikacije z lokalnimi oblastmi, vendar imamo na tem področju še zelo veliko maneverskega prostora za izboljšanje.

8 ZAKLJUČEK

Namen diplomskega dela je bil s pomočjo literature in virov predstaviti neposredne in posredne oblike vključevanja prebivalcev v lokalno javno življenje ter jih na konkretnih primerih Mestne občine Ljubljana tudi podrobneje analizirati.

Potek raziskave je šel tako teoretično kot praktično skozi temeljito analizo definicij lokalne demokracije, ki sem si jih zastavila že na začetku. To so lokalne volitve, neposredne oblike odločanja ter druge oblike politične participacije občanov. Vsako od teh razumevanj sem teoretično opredelila in raziskala na konkretnih primerih, tako da sem lahko preverila na začetku postavljene hipoteze.

Glavna hipoteza, ki sem jo preverjala, se glasi takole: *Občani vedno manj sodelujejo pri različnih oblikah lokalne demokracije in kljub temu da normativne rešitve to omogočajo, se elementi neposredne oblike demokracije v Mestni občini Ljubljana zelo redko uporabljajo.*

Začela sem z lokalnimi volitvami in udeležbo na njih. Za lažjo predstavitev in interpretacijo sem zbrala podatke za lokalne volitve v letih 2002–2010. Ugotovila sem, da je bila udeležba občanov na lokalnih volitvah Mestne občine Ljubljana najvišja v letu 2002, 67,97 % v prvem krogu in 64,58 % v drugem krogu. Najnižja volilna udeležba na lokalnih volitvah je bila v letu 2010, in sicer 44,79 %. Vendar je bila primerljiva z udeležbo v drugih mestnih občinah po Sloveniji, ki je bila v prvem krogu volitev 45,27 %. V letu 2006 je bila volilna udeležba na lokalnih volitvah 58,88 %. To kaže na precej manjšo željo in zanimanje občanov za vplivanje na oblikovanje občinskih organov v letu 2010 v primerjavi z letom 2002. Opazimo lahko trend upadanja zanimanja občanov za lokalne volitve.

Evropska listina o lokalni samoupravi, ZLS, ZLV in Statut MOL zagotavljajo državljanom pravico, da neposredno ali preko izvoljenih predstavnikov sodelujejo pri upravljanju javnih zadev. V MOL je bil izveden samo en referendum, in sicer leta 2000 o ustanovitvi četrtnih skupnosti. Bilo je sicer še nekaj poskusov izvedbe referendumov, vendar ni prišlo do njihove realizacije. Zbori občanov se v MOL ne izvajajo, prav tako se ne izvajajo zbori krajanov v ožjih delih občine. Drži, da je izvedba zbora občanov v MOL na celotnem območju občine organizacijsko dejansko skoraj neizvedljiva, predvsem zaradi velikosti občine in številčnosti prebivalstva, vendar bi se lahko izvajali vsaj zbori krajanov ali vsaj delni zbori krajanov. Na primeru MOL lahko prvi del hipoteze v celoti potrdim.

Sodelovanje ljudi se lahko najbolj neposredno izvaja na lokalni ravni. Če je demokracija izredno pomembna pri sprejemanju odločitev na državni ravni, je seveda še toliko pomembnejša za odločanje v okviru lokalne samouprave, saj so zadeve lokalne samouprave ljudem tudi mnogo bolj razumljive kot odločanje o državnih zadevah. Z vidika lokalne demokracije bi bilo idealno, če bi občani in občanke sami neposredno uresničevali oblast oz. sami sprejemali vse odločitve. Seveda to v sodobni lokalni skupnosti ni mogoče, ker so potrebe, ki se v njej zadovoljujejo, preveč raznovrstne in zapletene, da bi o njih odločali prav vsi občani, pa tudi zaradi današnjega dinamičnega življenja, polnega novih idej in posledično potrebnih sprememb, ki pa zahtevajo nenehno odločanje. Zaradi teh razlogov je v sodobni lokalni samoupravi neposredno odločanje prej izjema kot pravilo.

Udeležba v demokratičnem procesu odločanja postaja očitno eden od pomembnejših problemov moderne demokracije. Večina občanov (53,06 %) se strinja, da je volilna pravica pomembna, vendar pa izvoljenim predstavnikom ne zaupajo (43,88 %) in so mnenja, da po izvolitvi zastopajo stališča svojih strank (58,16 %) in ne volilnega telesa. Občani so v veliki večini seznanjeni z oblikami neposrednega odločanja v lokalni skupnosti (90,82 %), vendar svojih pravic do neposrednega odločanja ne izkoriščajo. Redno se referendumov udeležuje le dobra tretjina vprašanih (35 %). Najbolj primerna oblika neposredne demokracije se jim zdi referendum (45,91 %). Ostale oblike neposredne demokracije ostajajo dokaj nerazvite. Na tej točki lahko potrdim tudi drugi in tretji del hipoteze: *Volilna pravica se občanom Mestne občine Ljubljana zdi pomembna za vključevanje v družbeno življenje ter Občani se ne udeležujejo referendumov in ostalih oblik sodelovanja in nimajo zaupanja v izvoljene predstavnike.*

Referendum se je vedno štel kot najpomembnejša oblika neposrednega odločanja občanov. Vse več avtorjev pa ugotavlja, da klasične oblike neposredne demokracije, na čelu z referendumom, ne ustrezajo več v celoti sodobnim potrebam po aktivnem sodelovanju občanov v lokalni demokraciji. Spremenjeni načini medsebojnega komuniciranja (zlasti komuniciranje preko interneta) spreminja tako tehniko kot vsebino sodelovanja občanov pri upravljanju lokalnih javnih zadev. Informacijsko-komunikacijska tehnologija omogoča hitrejšo in cenejšo izvedbo tako volitev kot referendumov. Zato ju je mogoče izvajati pogosteje kot doslej, saj so eden od glavnih argumentov predvsem proti referendumu prav visoki stroški. Kljub temu, da so Ljubljancem dane različne možnosti, kako stopiti v stik z lokalno oblastjo, se več kot polovica anketirancev ne poslužuje teh možnosti. Je pa velika večina

mnenja (57 %), da bi se bolj pogosto udeleževali volitev, referendumov in ostalih oblik prakticiranja demokracije, če bi jim bilo omogočeno glasovanje preko interneta.

Slovenija bi lahko z uspešnim uvajanjem e-referendumov in e-volitev na lokalni ravni vzpostavila višjo stopnjo legitimnosti volilnega sistema, politične ureditve, politične elite, ki je na oblasti. Povečalo bi se tudi zanimanje državljanov za politiko in za delo političnih strank. Zato bo v prihodnosti potreben velik premik v slovenski upravno-politični kulturi, ki še vedno temelji na birokratski hierarhiji.

Mladi so zelo pomemben del lokalne skupnosti. Politična in širša družbena aktivnost mladih je še posebej pomembna, saj kaže na »zdravje« in delovanje demokracije, pozitivno pa vpliva na oblikovanje identitete. Participacija mladih je pomembna tudi zato, ker politična in civilno-družbena aktivnost v adolescenci napoveduje posameznikovo aktivnost v odraslosti. MOL se trudi in pospešuje integracijo mladih v vse sfere mestnega življenja. Mladi so vključeni v vse programske, strateške dokumente občine: od njihove primarne strategije na področju vzgoje in izobraževanja do dokumentov na področjih kulture, socialnega varstva, prometne politike, mednarodnega sodelovanja, športa in prostorske politike. Osnovni temelji so postavljeni, vendar morajo lokalni organi še veliko storiti na področju vključevanja mladih v lokalno življenje. Treba je stimulirati in povečati interes mladih za sodelovanje na lokalni ravni. Sodelovanje mladih pri odločitvah in aktivnostih na lokalni in regionalni ravni je ključnega pomena, če želimo zgraditi bolj demokratično, vključujočo in uspešno družbo.

LITERATURA

1. Beočanin, Tadej, Helena Harej, Vesna Koren, Andrej Lozar in Ana Tomšič. 2010. *Mladi in občina, sodelovanje generacij*. Ajdovščina: Mladinski svet in Ljubljana: Mladinski svet Ljubljane.
2. --- 2012. *Mladi in občina, metode sodelovanja*. Ajdovščina: Mladinski svet in Ljubljana: Mladinski svet Ljubljane.
3. Beočanin, Tadej, Matej Cepin, Sabina Dogenik, Marja Guček, Irena Mrak Merhar in Petra Pucelj Lukan, ur. 2011. *Mladinsko delo v teoriji in praksi*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
4. Brezovšek, Marjan in Simona Kukovič. 2012. *Organizacija lokalne oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Brezovšek, Marjan, Samo Kropivnik in Miro Haček. 2005. *Lokalna demokracija v Republiki: končno poročilo ciljnega raziskovalnega poročila*. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede.
6. Delakorda, Simon. 2003. Prvi poskusi digitalne demokracije v Sloveniji. *Teorija in praksa* (40): 500–507.
7. Državna volilna komisija. 2002. *Lokalne volitve 2002*. Dostopno prek: <http://www.dvk-rs.si/index.php/si/arhiv-lokalne-volitve/lokalne-leto-2002> (1. oktober 2013).
8. --- 2006. *Lokalne volitve 2006*. Dostopno prek: http://www.dvk-rs.si/arhivi/lv2006/rezultati/obcina_ljubljana.html (1. oktober 2013).
9. --- 2010. *Lokalne volitve 2010*. Dostopno prek: http://www.dvk-rs.si/arhivi/lv2010/rezultati/obcina_ljubljana.html (1. oktober 2013).
10. Gallego, Aina. 2007/2008. Unequal Political Participation in Europe. *International Journal of Sociology* (37): 10–25.
11. Grafenauer, Božo in Boštjan Brezovnik. 2006. *Javna uprava*. Maribor: Pravna fakulteta Maribor.

12. Grad, Franci. 1998. *Lokalna demokracija – organizacija in volitve*. Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list RS.
13. --- 2003. Volitve in lokalna demokracija. *Lex localis* I (2): 1–14.
14. ---, Igor Kaučič, Ciril Ribičič in Ivan Kristan. 1999. *Državna ureditev Slovenije, tretja dopolnjena in spremenjena izdaja*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
15. Grad, Franc, Sebastian Nerad in Saša Zagorc. 2003. *Volilni sistem Republike Slovenije za lokalne volitve*. Ljubljana: Pravna fakulteta.
16. Haček, Miro, Marjan Brezovšek, Damjan Lajh, Irena Bačlija, Gaja Golgranc, Simona Kukovič in Vilma Milutinovič. 2009. *Lokalna demokracija III. Ob petnajsti obletnici uvedbe lokalne samouprave v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
17. Kaučič, Igor. 2001. Posameznik in neposredno uresničevanje oblasti. V *VIII. Dnevi slovenske uprave: zbornik referatov*, ur. Tone Jerovšek, 70–72. Ljubljana, Visoka upravna šola.
18. Lavtar, Roman. 2004. Sodelovanje prebivalcev pri odločanju. V *XI. Dnevi slovenske uprave: zbornik referatov*, ur. Zdravko Pečar, 39–40. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
19. --- 2007. *Sodelovanje prebivalcev v slovenskih občinah: Participacija prebivalcev pri odločanju o javnih zadevah na lokalni ravni v Sloveniji*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila.
20. *Mestna občina Ljubljana (MOL)*. Dostopno prek: www.ljubljana.si (10. september 2013).
21. --- 2008. *Ljubljana v številkah*. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/ljubljana-v-stevilkah/statisticne-publikacije/> (18. oktober 2013).
22. --- 2013. *Ljubljana glavno mesto*. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/ljubljana-v-stevilkah/statisticne-publikacije/> (18. oktober 2013).
23. Občina Ajdovščina. 2010. *Mladi odpiramo prostor*. Dostopno prek: <http://www.mladi-in-obcina.si/index.php/mladinske-organizacije/mladinski-sveti-lokalnih-skupnosti> (10. oktober 2013).

24. *Statut Mestne občine Ljubljana*. Ur. l. RS 66/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82671> (24. julij 2007).
25. Phillips, Anne. 1999. Why does local democracy matter? V *Local democracy and local government. Government beyond the centre*, ur. Lawrence Pratchett in David Wilson, 20–37. Velika Britanija: Macmillan Press in association with CLD Ltd.
26. Pičman Štefančič, Polona. 2008. *E-demokracija*. Ljubljana: Uradni list RS.
27. *Poročilo o izidu glasovanja na svetovalnem referendumu za ustanovitev četrtnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana dne 15. oktobra 2000*. Ur. l. RS 101/2000. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=28021> (6. november 2000).
28. *Poročilo o izidu rednih volitev župana Mestne občine Ljubljana*. Ur. l. RS 115/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=76330&part=&highlight=Poro%25C4%25Dilo+o+izidu+rednih+volitev+%25C5%25BEupana+Mestne+ob%25C4%25Dine+Ljubljana#!/Porocilo-o-izidu-rednih-volitev-zupana-Mestne-obcine-Ljubljana> (10. november 2006).
29. *Poročilo o izidu rednih volitev župana Mestne občine Ljubljana*. Ur. l. RS 83/2010. Dostopno prek: <http://www.uradnilist.si/1/content?id=100362&part=&highlight=Poro%25C4%25Dilo+o+izidu+rednih+volitev+%25C5%25BEupana+Mestne+ob%25C4%25Dine+Ljubljana#!/Porocilo-o-izidu-rednih-volitev-zupana-Mestne-obcine-Ljubljana> (15. oktober 2010).
30. *Poročilo o izidu splošnih volitev mestnih svetnikov v Mestni svet Mestne občine Ljubljana*. Ur. l. RS 83/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=100364>.
31. *Poročilo o izidu nadomestnih volitev župana Mestne občine Ljubljana*. Ur. l. RS 25/2012. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=108057> (2. april 2012).
32. Praprotnik, Laura. 2011a. *Analiza nabora instrumentov za vključevanje mladih*. Dostopno prek: <http://www.mladi-in-obcina.si/index.php/gradivagradiva/publikacijemop/572-analizanaborainstrumentovzavkljucevanjemladih> (14. avgust 2011).

33. --- 2011b. *Instrumenti vključevanja mladih na lokalni ravni*. Dostopno prek: <http://www.mladi-in-obcina.si/index.php/gradivagradiva/publikacijemop/571-istrumentivkljucevanjamladihnalokalniravni> (14. avgust 2011).
34. Prašnikar, Astrid. 2001. *Posameznik v razmerju do občinske oblasti*. V *VIII. Dnevi slovenske uprave: zbornik referatov*, ur. Tone Jerovšek, 235–246. Ljubljana, Visoka upravna šola.
35. *Statistični urad RS*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/> (12. oktober 2013).
36. Šmidovnik, Janez. 1995. *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
37. Urad RS za mladino. 2013. *Mladinske organizacije*. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinske_organizacije/ (12. oktober 2013).
38. *Ustava Republike Slovenije*. Ur. l. RS 33/91-I (28. december 1991).
39. Virant, Gregor. 2004. *Pravna ureditev javne uprave*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
40. Vlaj, Stane. 1998. *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
41. --- 2001. *Vodnik po slovenski lokalni samoupravi*. Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.
42. --- 2005a. *Lokalna samouprava v Sloveniji: centralizem ali decentralizacija*. V *Lokalna demokracija II: uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek, 25-42. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
43. --- 2006. *Lokalna samouprava. Teorija in praksa, tretja dopolnjena in spremenjena izdaja*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
44. --- 2011. *Slovenska lokalna samouprava je v krizi*. Dostopno prek: <http://www.ifimes.org/si/raziskave/slovenska-lokalna-samouprava-je-v-krizi-2013-01-24/> (12. oktober 2013).
45. *Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave (MELLS)*. Ur. l. RS 57/1996. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=8856> (19. oktober 2013).

46. *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB2)*. Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82670> (16. oktober 2013).
47. *Zakon o lokalnih volitvah (ZLV-UPB3)*. Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82671> (16. oktober 2013).
48. *Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi (ZRLI-UPB2)*. Ur. l. RS 26/2007. Dostopno prek. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200726&stevilka=1285> (23. september 2013).
49. *ZARES*. Dostopno prek: <http://www.zares.si/dzamija-v-ljubljani/> (20. oktober 2013).
50. Židan, Alojzija. 2005. Politična socializacija mladih (ob spremljanju uresničevanja lokalne demokracije v letu 2002). V *Lokalna demokracija II: uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 251–262. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

PRILOGA A: Primer anketnega vprašalnika »Lokalna demokracija v Mestni občini Ljubljana«

Anketa o sodelovanju občanov pri lokalni demokraciji "Lokalna demokracija v Mestni občini Ljubljana"

Najlepše se vam zahvaljujem, da si boste vzeli nekaj minut časa in odgovorili na mojo anketo. Rezultate analize bom uporabila v svoji diplomski nalogi.

Želim vam lep dan 😊!
Sanela

1* **Starost?**

pod 20

20 - 30

31 - 40

41 - 50

nad 50

2* **Spol?**

3* **Vaša dokončana stopnja izobrazbe?**

4 Ali ste občan/občanka Mestne občine Ljubljana?

- Da
- Ne

5* Kako pomembna je za vas volilna pravica?

- nepomembna
- pomembna
- zelo pomembna

6* Kako bi ocenili svoj interes za politiko?

- politika me ne zanima
- majhen
- srednji
- velik
- zelo velik

7* Ali se redno udeležujete volitev?

- da
- včasih
- ne, nikoli

8* Ali menite, da imate z udeležbo na volitvah vpliv na končno odločitev oz., da lahko kaj spremenite?

- da popolnoma
- ne verjamem
- ničesar se ne da spremeniti
- ne vem, volitev se ne udeležujem

9* Ali imate zaupanje v izvoljene predstavnike?

- da
- ne
- delno
- ne vem, me ne zanima

10 Na podlagi česa se odločite za kandidata na volitvah, če se jih udeležite?

- strankarska pripadnost kandidata
- politični program kandidata
- osebnostne lastnosti kandidata
- vpliv okolice (starši, prijatelji, sodelavci ipd.)
- ne vem, volitev se ne udeležujem

11 Kako ste zadovoljni s trenutnim stanjem demokracije v vaši občini?

- zelo zadovoljni
- zadovoljni
- nezadovoljni

12* **Kakšen je po vašem mnenju dialog med občinskimi organi in občani v vaši občini?**

- slab
- dober
- zelo dober
- ni dialoga

13* **Ali poznate oblike neposrednega odločanja (referendum, zbor občanov, ljudska iniciativa)?**

- da
- ne

14* **Katera oblika neposredne demokracije se vam zdi najbolj ustrezna?**

- referendum
- ljudska iniciativa
- zbor občanov
- druge oblike
- ne vem, ne poznam

15* **Ali se udeležujete referendumov?**

- redno
- občasno
- nikoli

16* **Ali ste že sodelovali pri ljudski iniciativi ali zboru občanov?**

- da
- ne

17* **Ali ste se udeležili lokalnih volitev leta 2010?**

- da
- ne
- ne spomnim se

18* **Čigave interese in stališča po vašem mnenju zastopajo izvoljeni predstavniki v državnem zboru in v občinskih svetih?**

- interese in stališča volilcev
- interese in stališča stranke
- osebne interese in stališča
- ne vem

19* **Ali bi kandidirali za kakšno politično funkcijo?**

- da
- ne
- ne vem

20* **Bi se bolj pogosto udeleževali volitev, referendumov, in ostalih oblik, če bi lahko glasovali/sodelovali preko interneta?**

- da
- ne
- ne vem

21* **Menite, da je župan Mestne občine Ljubljana dostopen in odprt za težave svojih občanov?**

- da
- ne
- ne vem

22* **Ali ste s pomočjo interneta:**

	Da, enkrat ali večkrat	Ne
Obiskali spletno stran Mestne občine Ljubljana	☐	☐
Poiskali kakšen uradni dokument	☐	☐
Poslali elektronsko pošto – županu, občinskim svetnikom	☐	☐
Poslali pobudo preko servisa Pobude meščanov	☐	☐

23* **Kako ste zadovoljni z delovanjem:**

	Zelo nezadovoljni	Delno nezadovoljni	Niti nezadovoljni, niti zadovoljni	Delno zadovoljni	Zelo zadovoljni	Ne vem
Župana	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Občinskega sveta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uprave, kot celote	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Finish Survey